

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесів
відтворення біологічних активів рослинництва аграрного підприємства

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач

Ольга КРАСНОВА

Науковий керівник,
к.е.н., доцентка

Ольга ГУБАРИК

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2024

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Освітньо-професійна програма: «Облік і оподаткування»

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Рівень вищої освіти: другий (магістр)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____ Ігор ПРИХОДЬКО
« _____ » _____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ

Красновій Ользі Вікторівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесів відтворення біологічних активів рослинництва аграрного підприємства

Науковий керівник: Губарик Ольга Миколаївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від 20 листопада 2023 року № 3509

2. Термін подання здобувачем роботи: 07 лютого 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: Закон України про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні, Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку № 16, № 30, статистичні дані, Податковий кодекс України, облікові дані та звітність ФГ «Промінь-47» Синельниківського району Дніпропетровської області

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ. Теоретико-методологічні основи обліково-аналітичного забезпечення процесів відтворення біологічних активів рослинництва. Стан обліку процесів відтворення біологічних активів рослинництва та напрями його удосконалення у ФГ «Промінь-47». Аналітичне забезпечення продукції рослинництва та економіко-математичне моделювання процесів відтворення біологічних активів рослинництва на підприємстві. Висновки.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Біологічні активи рослинництва та їх класифікація. Запропонована класифікація біологічних активів рослинництва. Оцінка динаміки і структури майна ФГ «Промінь-47», тис.грн. Схематичне зображення записів у регістрах обліку біологічних перетворень. Положення обліку витрат, які зазначаються у Наказі про облікову політику. Рекомендована схема послідовності формування облікової політики у ФГ «Промінь-47». Рекомендована схема контролю документів по витратам на виробництво у рослинництві ФГ «Промінь-47». Схематичне зображення виробничих витрат. Розрахунок фактичної виробничої собівартості біологічних активів рослинництва ФГ «Промінь-47» за 2022 р. Розрахунок фактичної собівартості біологічних активів рослинництва у ФГ «Промінь-47» за 2022 рік. Аналіз та розрахунок калькуляційних різниць по БА рослинництва ФГ «Промінь-47», 2022 рік.

Вихідна інформація для розрахунку оптимізаційної моделі. Показники фінансового результату від реалізації багатофункціональної оптимізаційної моделі ФГ «Промінь-47». Фінансовий результат від реалізації оптимізаційної моделі у ФГ «Промінь-47». Надходження прибутку по ФГ «Промінь-47» за 2018 – 2022 рр. Надходження прибутку за оптимізаційною моделлю. Порівняння ефективності застосування оптимізаційної моделі.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ 20 квітня 2023 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретико-методологічні основи обліково-аналітичного забезпечення процесів відтворення біологічних активів рослинництва	Квітень - травень 2023р.	
2.	Аналіз показників ефективності діяльності досліджуваного господарства	Травень - червень 2023р.	
3.	Стан обліку процесів відтворення біологічних активів рослинництва та напрями його удосконалення у ФГ «Промінь-47»	Липень - серпень 2023р.	
4.	Аналітичне забезпечення продукції рослинництва та економіко-математичне моделювання процесів відтворення біологічних активів рослинництва на підприємстві	Вересень - жовтень 2023р.	
5.	Вступ	Грудень 2023р.	
6.	Висновки і пропозиції	Січень 2024р.	
7.	Оформлення роботи	Січень-лютий 2024 р.	

Здобувач _____
(підпис)

Ольга КРАСНОВА
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

Ольга ГУБАРИК
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесів відтворення біологічних активів рослинництва аграрного підприємства»

Кваліфікаційна робота містить вступ, три основні розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Робота містить 52 літературних джерела, 9 таблиць, 8 рис., 8 додатки. Зміст роботи складає 61 сторінку друкованого тексту.

Об'єктом дослідження є обліково-аналітичний процес забезпечення процесів відтворення біологічних активів рослинництва аграрного підприємств.

Мета роботи – обґрунтування теоретичних та методологічних основ обліку і аналізу біологічних активів рослинництва та розробка напрямів удосконалення бухгалтерського відображення процесів відтворення біологічних активів рослинництва в аграрному підприємстві.

Основними методами дослідження виступають: нормативний, балансовий, дослідно-статистичний, розрахунково-конструктивний та економіко-математичний.

При дослідженні було вивчено та узагальнено теоретико-методологічні основи обліково-аналітичного забезпечення процесів відтворення біологічних активів рослинництва. Проаналізовано стан обліку процесів відтворення біологічних активів у фермерському господарстві «Промінь-47». Зазначені рекомендації щодо удосконалення обліку процесів відтворення біологічних активів рослинництва для досліджуваного підприємства. Розроблено оптимізаційно-математичну модель виробничої структури підприємства з урахуванням вимог ринку до асортименту продукції.

Результат дослідження доцільно застосовувати про організації ведення обліку у фермерському господарстві «Промінь-47» Синельниківського району Дніпропетровської області.

АНОТАЦІЯ

БІОЛОГІЧНИЙ АКТИВ, БІОЛОГІЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ, ПОТОЧНІ БІОЛОГІЧНІ АКТИВИ, СОБІВАРТІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ, СПРАВЕДЛИВА ВАРТІСТЬ

ABSTRACT

Topic: "Improving the accounting and analytical support of the processes of reproduction of biological assets of crop production of an agrarian enterprise"

The qualification work contains an introduction, three main sections, conclusions, a list of used sources and appendices. The work contains 52 literary sources, 9 tables, 85 figures, 8 appendices. The content of the work is 62 pages of printed text.

The object of the study is the accounting and analytical process of ensuring the processes of reproduction of biological assets of crop production of agrarian enterprises.

The purpose of the work is to substantiate the theoretical and methodological bases of accounting and analysis of biological assets of crop production and the development of directions for improving the accounting display of reproduction processes of biological assets of crop production in an agrarian enterprise.

The main methods of research are: regulatory, balance, research-statistical, calculation-constructive and economic-mathematical.

The study studied and summarized the theoretical and methodological foundations of the accounting and analytical support for the processes of reproduction of biological assets of crop production. The state of accounting for reproduction processes of biological assets in the farm "Promin-47" was analyzed.

The specified recommendations for improving the accounting of reproduction processes of biological assets of crop production for the enterprise under study. An optimization-mathematical model of the production structure of the enterprise was developed, taking into account the market requirements for the range of products.

The result of the research is expedient to apply to the organization of record keeping in the farm "Promin-47" of the Sinelnykivskyi district of the Dnipropetrovs'k region.

KEYWORDS

BIOLOGICAL ASSET, BIOLOGICAL CONVERSIONS, CURRENT BIOLOGICAL ASSETS, PRODUCT PRODUCTION COST, FAIR VALUE

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	3
ABSTRACT	4
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ВІДТВОРЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА	11
1.1. Економічна сутність і класифікація біологічних активів рослинництва	11
1.2. Особливості ведення обліку біологічних активів рослинництва	15
1.3. Основні методи дослідження біологічних активів	17
Висновки до розділу 1	19
РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКУ ПРОЦЕСІВ ВІДТВОРЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ У ФГ «ПРОМІНЬ-47»	20
2.1. Фінансово-економічна діагностика ФГ «Промінь-47» та коротка характеристика організації роботи бухгалтерії	20
2.2. Стан обліку витрат і виходу продукції біологічних активів рослинництва на підприємстві	24
2.3. Удосконалення облікового забезпечення біологічних активів рослинництва у ФГ «Промінь-47»	28
Висновки до розділу 2	34
РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ТА ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ВІДТВОРЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ	37
3.1. Порядок обчислення собівартості продукції біологічних	37

активів рослинництва у ФГ «Промінь-47»	
3.2. Економіко-математичне моделювання процесів	42
відтворення біологічних активів рослинництва для ФГ «Промінь-47»	
Висновки до розділу 3	49
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Актуальність теми. Продукція рослинництва та її виробництва в нашій країні займає одне із чільних місць у розвитку аграрної галузі. Це в свою чергу забезпечую продовольчу безпеку країни, продукція рослинництва служить сировиною для виготовлення багатьох промислових товарів, також являється важливим джерелом створення кормової бази для забезпечення і розвитку тваринницької галузі, займає визначальну роль при експортних поставках продовольчих товарів нашої держави. Основним завданням бухгалтерського обліку біологічних перетворень продукції рослинництва виступає своєчасний облік трудових, грошових та матеріальних витрат в підрозділах виробництва, облік збору (валового) продукції, своєчасний контроль за її зберіганням під час та після збору врожаю, а також знаходження невикористаних резервів для збільшення розмірів виробництва, покращення якості та зменшення собівартості продукції.

Актуальність вибраної теми не зменшує оборотів у зв'язку зі зміною нормативно-правової бази. Ці зміни призвели до виникнення деяких проблем, які пов'язані із трудністю практичного використання нормативних документів у діяльності господарства. Вважаємо, що дуже важливим є створення налагодженої системи бухгалтерського обліку, яка б забезпечила достовірну і своєчасну інформацію про відтворювальні процеси в рослинництві, як для зовнішніх користувачів, так і внутрішнього управлінського апарату господарства в цілому та його окремих структурних підрозділів. Також процес відтворення біологічних активів (далі – БА) призводить до появи певних витрат. Тому облік таких витрат вимагає повного і своєчасного обрахунку фактичних сум витрат, собівартості (виробничої), вчасний контроль за використанням всіх ресурсів для задоволення вимог оперативного управління виробничим процесом.

Проблемам теоретичної та практичної бази з бухгалтерського обліку відображення процесів відтворення біологічних активів рослинництва

присвячено багато робіт таких науковців, як: Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голова, С. Дерев'янка, Т. Олійник, В. Моссаковського, М. Ф. Огійчука, Л. К. Сука та інших дослідників.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційного дослідження являється обґрунтування теоретичних і методологічних основ у обліку біологічних активів рослинництва та розробка напрямів удосконалення бухгалтерського відображення процесу відтворення біологічних активів рослинництва досліджуваного підприємства.

Щоб досягти поставленої мети потрібно визначити і вирішити такі завдання:

- розкрити сучасну сутність, а також склад БА рослинництва;
- розглянути організаційні аспекти обліку БА рослинництва;
- зробити розбір нормативно-законодавчої бази, яка регулює рух БА;
- зробити фінансово-економічну діагностику діяльності господарства;
- дослідити актуальний стан обліку витрат та виходу продукції БА рослинництва у ФГ «Промінь-47»;
- зробити дослідження про встановлення фактичної собівартості одиниці продукції у фермерському господарстві;
- запропонувати напрями покращення обліково-аналітичного забезпечення процесів відтворення біологічних активів рослинництва аграрного підприємства.

Об'єкт кваліфікаційного дослідження – процес обліково-аналітичного забезпечення процесів відтворення біологічних активів рослинництва у досліджуваному підприємстві.

Предмет кваліфікаційного дослідження виступають теоретико-методологічні і практичні основи облікового забезпечення БА рослинництва, а також витрат виробництва і виходу продукції в сучасних умовах розвитку економіки.

Методи дослідження. При кваліфікаційному дослідженні для теоретичної частини основою слугували різні наукові розробки і публікації з

обліку біологічних активів; застосовувався системний підхід, методи порівняння і групування, які дали суттєву обґрунтованість виділити класифікаційні ознаки і виконати загальну облікову і економічну класифікацію вже існуючих БА. Також, визначальними у здійсненні поставлених задач були застосовані загальнонаукові методи, а саме: аналіз, індукція, синтез, дедукція, аналогія, статистичні, економічні, математичні тощо.

Інформаційною складовою виконання кваліфікаційного дослідження є річні зведені показники фінансової звітності ФГ «Промінь-47», законодавча база, національні і міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, наукові праці вчених, практиків щодо питань стосовно регулювання обліку процесу реалізації продукції.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна кваліфікаційного дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні, а також у вирішенні частини проблем удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесів відтворення біологічних активів рослинництва аграрного підприємства. А саме:

удосконалено:

- класифікаційну ознаку БА рослинництва та організаційний аспект відображення в обліку БА рослинництва;

набуло подальшого розвитку:

- оптимізація ефективності розподілу посівних площ на біологічне відтворення рослинництва у ФГ «Промінь-47».

Апробація результатів кваліфікаційного дослідження здійснювалась на науково-практичній конференції кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою «**Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції**» (12-13 травня 2023 року, м. Дніпро); у науковій статті у колективні монографії: **Обліково-фінансове забезпечення**

в управлінні економічною стійкістю підприємства: сучасні тенденції і перспективи розвитку / за заг. ред. Губарик О.М., Халатур С.М. – Дніпро: Друкарня "Стандарт" (ПП Бойко В. В.). 2023. - 464 с.

Публікації. Результати кваліфікаційного дослідження викладену у двох основних наукових працях: одна одноосібна стаття у студентській колективній монографії та одна у науково-практичній конференції, у вигляді тези.

Кваліфікаційна робота складається з 61 стр. друкованого тексту, з основних розділів: вступ, теоретичний розділ, два практичних розділи, висновки, список використаних джерел, який налічує 52 найменування, 8 додатків. Робота має 8 рисунків, 9 таблиць.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ВІДТВОРЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА

1.1. Економічна сутність і класифікація біологічних активів рослинництва

Невід'ємною складовою агропромислового комплексу є рослинництво. Також воно займає чільне місце у структурі народного господарства нашої країни. Ситуація яка наразі склалась в Україні (воєнний стан), для країни є досить суттєвим стан галузі рослинництва, від якого напряму залежить належний рівень життя людей нашої держави.

В свою чергу, рослинництво являється основною галуззю виробництва с.-г. продукції, а це є суттєвим джерелом продовольчої бази для людей [28].

На думку М. Ф. Огійчука, економічний процес відтворення як «безперервність, повторюваність виробництва». Тож можемо констатувати той факт, що відтворення за економічною сутністю ототожнюються з виробництвом [31].

Проаналізувавши економічну теорію, можемо сказати, що виробництво досліджується і у вузькому, і у широкому розумінні. Виробництво у вузькому понятті вважається процесом створення блага, яке потрібне для задоволення різних потреб людства. Тому що, природа не надає всього того, що потребує сучасна людина, тож доводиться виробляти додаткові блага. А люди споживають велику кількість різних ресурсів, тому, виробничий процес є не безперервним і постійно потребує відновлення. В широкому сенсі, виробничий процес – це безперервне (суспільне) відновлення, яке об'єднує не тільки виробництво, а розподіл та споживання (обмін) створеного блага. Також існує поняття розширене відтворення – це процес виробництва, який відновлюється у мовному обсязі. Тож його називають просте відтворення, а якщо його обсяг збільшується, то це вже розширене відтворення.

Л. Сук стверджує, що: «процес виробництва необхідно розглядати одночасно в двох аспектах ... як процес створення продукту ... і як процес виробничого споживання» [45]. Тож, стає зрозумілим, що в обох випадках потрібно вивчати витрати як ті, які зв'язані зі створенням нових продуктів, а в іншому – зі споживанням цих продуктів.

У виробничому процесі продукції рослинництва питому вагу всіх витрат складають витрати на оплату праці, на утримання ОЗ і виробничі запаси (посівні матеріали, добрива тощо). Процес виробництва в галузі рослинництва за своєю природою є біологічним, так як, людина ним управляє, впливаючи на вирощування культур, змінюючи етапи їх вирощування.

На нашу думку, є доцільними категоріальні поняття національних вчених про поняття «виробництво» і «виробничі витрати». Так як, при всіх фазах (фізіологічних) росту рослин споживається енергія, а це є витратною статтею для виробника. Для початку підприємство несе витрати на посадкові матеріали для наступних фаз відтворення дорослих культур. На наступному етапі формуються витрати на біологічний врожай. Так як, процес відтворення закладений природою, та людина має в нього втручання, бо без цього рослини не матимуть змоги самовідтворення, у вигляді приросту продукції та додаткового біологічного активу.

Сьогодні є обов'язковим застосування всіма с.-г. організаціями НП(С)БО 30 «Біологічні активи», який був створений на базі МСБО 41 «Сільське господарство». На база НПСБО 30 почали діяти організаційні підходи щодо ведення обліку запасів та основних засобів у с.-г., які можна віднести до складу довгострокових та поточних БА.

Біологічним активами визнається група біологічних ресурсів, які господарство може оцінювати, ідентифікувати, контролювати і які у біотрансформаційному процесі можуть виробляти с.-г. продукцію або нові біологічні активи, які в майбутньому принесуть економічну вигоду.

Біологічним перетворенням є процес кількісних та якісних змін БА. Можемо розглядати біологічне перетворення як виробничий процес власного виробництва с.-г. продукції і додаткових БА.

Проаналізувавши літературні джерела, можемо зробити висновок, що БА рослинництва доцільно об'єднувати у групи. В свою чергу, групою БА є сукупність схожих по характеристикам, призначенням і умовам вирощування с.-г. культур.

Далі доцільно розглянути класифікацію БА, що є відносно сталою і логічно створеною системою активів аграрного підприємства. Отже, кожна структурна одиниця БА має свій ступінь самостійності і виконує своє призначення у загальній системі.

Якщо досліджувати класифікацію БА з нормативної і наукової точки зору, то для цілей обліку БА рослинництва передбачена така класифікація у Методрекомедаціях б.-о., в основу якої закладено дві ознаки: перша – це галузь аграрного виробництва (рослинництво та тваринництво), друга – термін корисного використання (довгострокові, поточні), що можемо побачити на рис. 1.1.

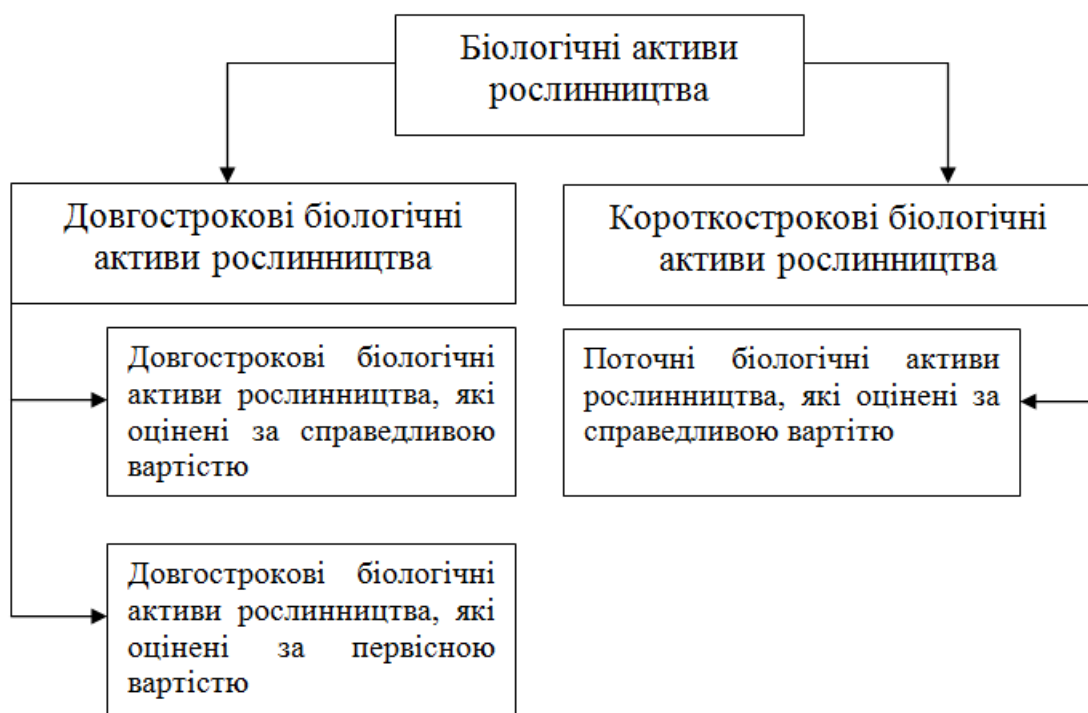

Рис. 1.1. Біологічні активи рослинництва та їх класифікація

Як підсумок з даних рис.1.1., представлена класифікація БА є сталою для застосування у бухгалтерському обліку, але все ж таки, на наш погляд, вимагає деякого уточнення. Наприклад, І. Г. Герасимчук, звертаючись до норм МСФЗ 41 «Сільське господарство», при оцінці БА за справедливою вартістю пропонує додати класифікаційну ознаку споживані і плодоносні БА. Споживаними БА виступлять ті БА, з яких зберуть врожай у вигляді с.-г. продукції, або ті які реалізують у вигляді БА. Плодоносними БА будуть всі інші БА, які не є споживаними.

Отже, з вище викладено, можемо запропонувати більш розширену класифікацію БА рослинництва (рис. 1.2.):

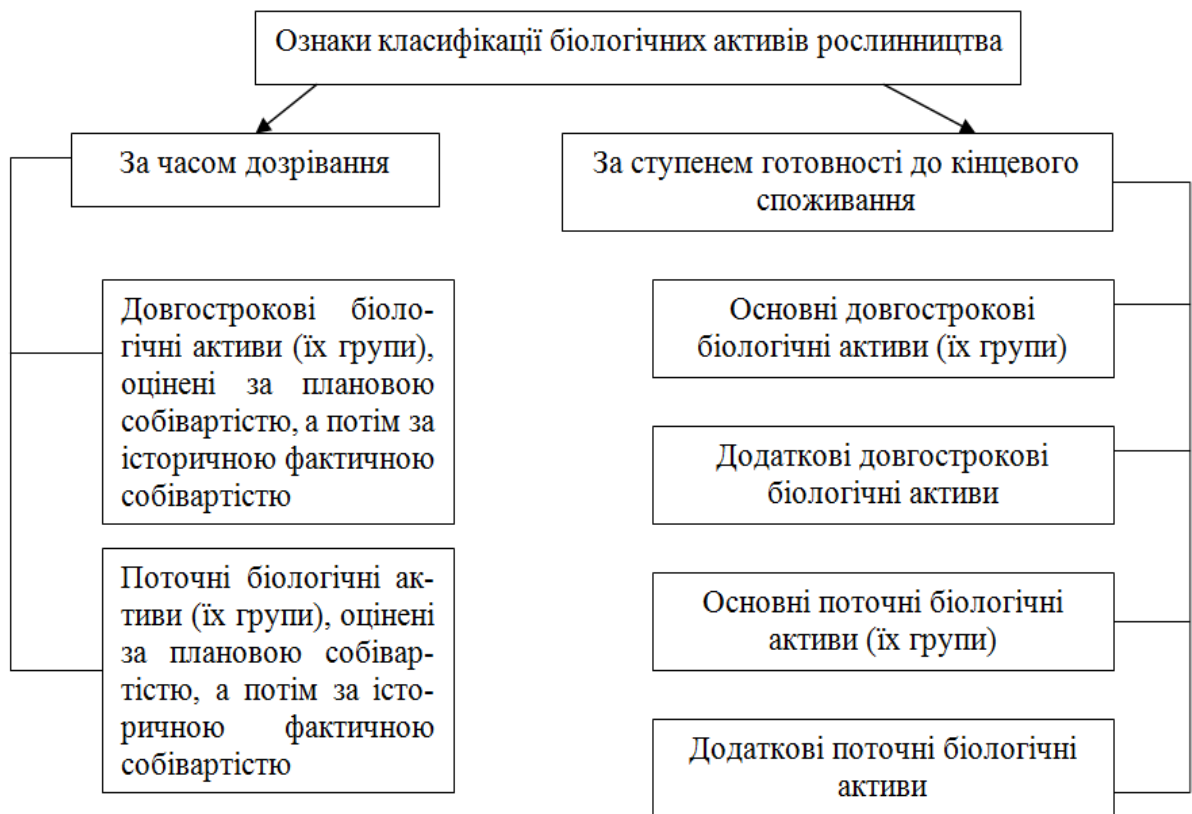

Рис. 1.2. Запропонована класифікація біологічних активів рослинництва

Отже, можна констатувати той факт, що на практиці с.-г. діяльності вся облікова система БА рослинництва потребує поліпшення, а їх класифікації конче необхідне уточнення.

1.2. Особливості ведення обліку біологічних активів рослинництва

В аграрному секторі економіки існує безліч різних організаційно-правових форм підприємницької діяльності. Тому сьогодні вкрай важливим є оновлення організаційних методів обліку, які будуть охоплювати всі особливості біологічних перетворень в аграрній галузі [26].

Проаналізувавши національний бухгалтерський облік, ми дійшли висновку, необхідно мати досконалу законодавчу і нормативну основу обліку; методичні рекомендації з обліку БА, галузеві стандарти; галузеву звітність (фінансову, статистичну і управлінську); високопрофесійних спеціалістів (бухгалтерів і фінансистів), які б мали сертифікати міжнародного зразка, досконало знали особливості с.-г. діяльності та вміло могли організувати облікову політику підприємства [27]. Так як організація обліку аграрних підприємств має суттєві особливості, які зв'язані з технологією (сучасною) вирощування БА, с.-г. культур, бо вони є підґрунтям аграрної галузі.

Налагоджений бухгалтерський облік БА унеможлиблюється без чіткого змісту та класифікаційних ознак БА у правовій та нормативній базі.

З питань організації обліку БА до першочергових нормативних документів можемо віднести:

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (загальні правила ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності) [18];

- НП(С)БО 30 «Біологічні активи», який несе в собі основи формування у б.-о. інформації про БА та отримані у процесі їх біологічних перетворень додаткові біологічні активи та с.-г. продукцію, а також розкриває цю інформацію у формах фінансової звітності;

- Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів № 1315, в яких деталізовано представлено норми НП(С)БО 30. У додатку 1, даного документа, представлено приклади БА та с.-г. продукції; у

додатку 2 представлена типова кореспонденція рахунків б.-о. з операціями БА.

- Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку БА № 73.

Далі слід звернути увагу на те, що проблеми організації обліку БА виникли на початку запровадження НП(С)БО 30 у с.-г. підприємствах. Але і до сьогодні зазначений стандарт має недосконалості, які вкрай необхідно дорацьовувати.

У НП(С)БО 30 сказано, що оцінка БА рослинництва повинна здійснюватись за справедливою вартістю і відображатись на субрахунку 221 «Поточні біологічні активи рослинництва». За дебетом відображається оприбуткування БА, а за кредитом їх вибуття [42].

Зазвичай справедлива вартість БА (поточних) на визначається, а в обліку вони будуть відображатись на рахунку 23 «Виробництво». У формах звітності фіксуються як незавершене виробництво сума витрат, яку господарство понесе на біологічні перетворення за фактичною їх собівартістю. Пізніше їх можна буде оцінити за справедливою вартістю і відбити суму на субрахунку 211 [15].

Біологічні перетворення на останній стадії росту відокремлюються як с.-г. продукція, і вона вже не є елементом БА, а вважається окремим БА. Первісне визнання с.-г. продукції відбивається на дебеті рахунку 27 «Продукція с.-г. виробництва» та кредиті субрахунку 231.

Тож біологічні перетворення які відокремились як с.-г. продукція або як додаткові БА (саджанці, чубуки виноградників тощо), такі які далі зможуть дати аналогічну продукцію.

1.3. Основні методи дослідження біологічних активів

Загальнонаукові методи, які застосовуються у процесі дослідження різних наук та спеціальні методи, які призначені для вирішення прикладних завдань.

При підготовці кваліфікаційної роботи, стало зрозумілим, що від нас вимагається системність та комплексність. Системність несе в собі: дослідження соціальних і економічних явищ; виявлення окремої проблеми із низки задач з цілої системи; вивчення об'єкта через функціонування механізму взаємної дії його складових; виявлення серед абстрактних вторинних елементів первинних.

Виконання кваліфікаційного дослідження слугували такі методи: порівняння, синтезу, аналізу, реєстрації, класифікації, узагальнення тощо.

При здійсненні детального аналізу виділяються окремі об'єкти та/або їх компоненти. Після одержання результатів аналізу, дані можна узагальнити і прийняти вірне управлінське рішення.

При аналізі використовуються різні методи, наприклад, для порівняння беруться показники, мінімум за останні 5 років, досліджуваного господарства. Встановлюється між ними взаємозв'язок, визначаються різні фактори, які вплинули на зміну показників ефективності фірми [35].

Представити такі показники можна у табличному вигляді, але на наш погляд, для більш обґрунтованого представлення доцільно, також, використовувати графічний підхід (графічне представлення статистичних показників буде наглядним доповненням до табличного матеріалу, що надасть наявне зображення для легшого сприйняття).

Як вже було зазначено у попередніх підрозділах, при здійсненні наукового дослідження застосовувались різні методи, зокрема: монографічний, розрахунково-конструктивний тощо. Наприклад, облік і класифікація БА рослинництва проводилась на бухгалтерських рахунках із

застосуванням подвійного запису. З такою ціллю застосовується метод класифікації системи бухгалтерського обліку різних видів господарської діяльності. В свою чергу, різні групи групуються за однотипним змістом економічної сутності операції.

При здійсненні господарської операції з біологічними активами головною умовою є її відображення у бухгалтерському обліку, а саме у первинних документах. Що являється фактичним підтвердженням здійснення операції.

Отже, основними методами забезпечення систематичного та взаємопов'язаного відбиття господарських засобів та процесів у бухгалтерському обліку є рахунки, подвійний запис операцій на цих рахунках, баланс, інвентаризація тощо.

На наш погляд, найефективнішим і найчастіше використовуваним методом буде інвентаризація (перевірка наявності та руху біологічних активів, оцінка залишків та порівняння їх з даними бухгалтерського обліку на певну дату, що є підтверджуючим фактом відповідності облікових даних їх фактичної наявності. Іноді при інвентаризації можуть бути виявлені надлишки, нестачі, помилки в обліку біологічних активів. Тож інвентаризація є важливим засобом внутрішнього контролю у господарстві. Зрозуміло, що кожне підприємство має додержуватись інструкції з інвентаризації і здійснювати інвентаризацію щодо розробленого річного плану інвентаризації.

З ціллю відстеження зміни у джерелах та структурі зобов'язань, у фінансуванні, у аналізі стані фінансово-економічних показників господарства складаються баланси для одержання інформації про склад та наявність майна фірми. Така балансова інформація джерелом для визначення наявності (поточної) біологічних активів рослинництва на підприємстві [19].

Висновки до розділу 1

Після проведеного аналізу теоретичної частини кваліфікаційного дослідження, можемо зробити такі висновки, як:

1. Біологічні активи у національній обліковій практиці є досить новим об'єктом, що виділений в одну окрему групу після прийняття ПСБО 30 Біологічні активи. Поки не існувало даного нормативного акту всі Ба відносились до запасів і основних засобів. Тож під біологічним активом у рослинництві потрібно розуміти рослину, яка в процесі перетворення може давати с.-г. продукцію або/та додаткові біологічні активи і переносити підприємству в інший спосіб економічну вигоду. В свою чергу, біологічними перетвореннями є процес кількісних та якісних змін БА, тобто вони і є процесом виробництва с.-г. продукції.

Під час процесу біологічних перетворень від біологічних активів відокремлюють с.-г. продукцію, яка надалі здатна дати аналогічну продукцію. До додаткових БА рослинництва відносять: саджанці ягідних і плодових дерев, а також чубуки виноградників.

2. Вибір оптимального методу оцінки БА та продукції рослинництва є одним із найважливіших етапів організації бухгалтерського обліку. Оцінка БА за справедливою вартістю на практиці може викликати складнощі, але, на думку провідних економістів, має велике значення для інвестиційної привабливості сільського господарства України.

3. Основні зміни, що вносяться ПСБО 30 в організацію обліку с.-г. діяльності по рослинництву це зміни до: об'єктів обліку; плану рахунків; оцінки активів. Загальнонаукові методи, які застосовуються у процесі дослідження різних наук та спеціальні методи, які призначені для вирішення прикладних завдань. З ціллю відстеження зміни у джерелах та структурі зобов'язань, у фінансуванні, у аналізі стані фінансово-економічних показників господарства складаються баланси для одержання інформації про склад та наявність майна підприємства.

РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКУ ПРОЦЕСІВ ВІДТВОРЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ У ФГ «ПРОМІНЬ-47»

2.1. Фінансово-економічна діагностика ФГ «Промінь-47» та коротка характеристика організації роботи бухгалтерії

Фермерське господарство «Промінь-47» (надалі по роботі ФГ «Промінь-47» розташоване в с. Богинівка Синельниківського району Дніпропетровської області. Географічне розташування підприємства є досить не поганими, так як у східній частині України сприятливі кліматичні умови для с-г. виробництва. Віддаленість до обласного центра 120 км.

Керівником підприємства є його голова – Оксана Миколаївна Британ.

Основним видом діяльності організації є вирощування зернових, бобових та насінно-олійних культур.

Для того, щоб покращити формування бухгалтерського обліку на підприємстві та підвищити рівень його застосування, доцільно провести аналіз фінансового стану ФГ. І для початку почнемо з дослідження майнового стану ФГ за показниками Ф№1 «Баланс» та Ф№2 «Звіт про фінансові результати» (табл. 2.1).

З проведеного дослідження табл. 2.1. бачимо, що активи фірми збільшуються щороку. Приріст показника становить 3508 тис.грн. Оборотні активи займають питому вагу у структурі активів господарства і мають тенденцію до зростання. Вартість оборотних активів збільшилась за досліджуваний період на 159,04 %, при тому що, вартість ОЗ збільшилась лише на 110,48%. Власний капітал має суттєву тенденцію до збільшення, починаючи з 2020 р., бо у господарства були відсутні довгострокові зобов'язання. Власний капітал зріс за рахунок отримання прибутку від здійснюваної діяльності фірмою.

Статутний капітал на до сьогодні залишається незмінним. Поточні

зобов'язання збільшилися на 142,81% за рахунок підвищення рівня поточної заборгованості за роботи та товари.

Таблиця 2.1

Оцінка динаміки і структури майна ФГ «Промінь-47», тис.грн.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення 2022 р. до 2018 р. у %
Усього майна, у тому числі:	7235	8932	8695	9492	10743	148,5
Необоротні активи: осн.засоби	1574	2800	1835	2358	1739	110,48
Оборотні активи	5662	6135	6861	7135	9005	159,04
Запаси	4014	3898	3830	5030	4720	117,60
Грошові кошти	1400	2000	2653	1471	3775	270,00
Усього капіталу:	7235	8934	8695	9492	10743	148,50
Капітал власний	3040	4711	8250	9000	10268	337,80
Капітал пайовий (зарєєстрований)	1000	1000	1000	1000	1000	100,00
Зобов'язання (забезпечення)	4197	4224	446	502	477	11,37
Зобов'язання довгострокові	3863	3863	0	0	0	0
Зобов'язання поточні	334	361	446	502	477	142,81
Кредиторська заборгованість	182	0	256	330	346	190,1

Тож бачимо, що розмір і рівень забезпеченості господарства ОЗ має тенденцію до зменшення. У додатку А приведемо аналіз показників стану і руху ОЗ у ФГ «Промінь-47» за досліджуваний період.

Провівши суттєвий аналіз показників у додатку А, бачимо, що на початку 2022 р. порівняно з 2018 р. первісна вартість ОЗ на кінець року збільшилась на 123,87 %, а на кінець року збільшилась лише на 5,1 %.

Далі доцільно проаналізувати показники фінансових результатів діяльності фермерського господарства (додаток Б).

За результатами аналізу даних додатку Б, бачимо, що більшу частку доходів ФГ одержує від операційної діяльності (від реалізації продукції). За досліджуваний період у господарства дохід від надзвичайної діяльності відсутній. Чистий дохід від реалізації продукції за досліджуваний період збільшився на 136,5%. Собівартість продукції при цьому зросла на 121,2%. Виручка над собівартістю значно більша, що веде до зростання валового

прибутку у 2,5 рази. Негативні зміни відбулися у 2021 р., що вплинуло негативно на фінансовий результат господарства в цілому, бо у цьому році прибуток від операційної діяльності був нижчим на попередні роки. Трапилось це тому, що відбулось перевищення темпів росту витрат над чистим доходом.

Взагалі у ФГ за 2018-2022 рр. значно збільшилась загальна сума витрат на виробництво, загальногосподарські витрати, так як вони пов'язані з управлінською діяльністю фірми та її обслуговуванням. Це призвело до підвищення вартості на посівні матеріали, ПММ, засоби по захисту рослин.

Далі доцільно проаналізувати основні показники фінансової стійкості ФГ. Чільне місце при дослідженні слід віддати ліквідності. Тобто, проведення аналізу ліквідності статей балансу виходить у порівнянні статей активу, у порядку зниження ліквідності та пасивними статтями, які згруповані по термінам погашення та збільшення строковості зобов'язань. Отже таке порівняння є актуальними при тому коли активів вистачає і баланс вважається ліквідним, а господарство платоспроможним. За протилежної ситуації – неплатоспроможним (Додаток В). Тож можна вважати, що ФГ «Промінь-47» за досліджуваній період було ліквідним, існувало значне перевищення високоліквідних активів над найбільш строковими зобов'язаннями. Отже, бачимо, що всі коефіцієнти ліквідності за 2018-2022рр. значно перевищували нормовий рівень, окрім 2021 року.

Несуттєве перевищення приросту середньорічної вартості оборотних засобів (138,36 %) над підвищенням чистого доходу від реалізації (136,52%) призвело зниження коефіцієнту обертання оборотних засобів у 2022 р. на 1,28 % і приріст тривалості одного обороту ОА на 4 дні. Висновок, така тенденція констатує незначне погіршення використання оборотних активів ФГ «Промінь-47».

Ділову активність можна визначити завдяки показник оборотності, який є основним для ефективності та раціональності оборотних коштів. Основою є виявлення факторів, які призвели до зміни величини грошових

коштів та змоги вивільнити гроші з обігу. Головні показники ділової активності представлені на додатку Д. 3 проведеного аналізу бачимо, що перевищення приросту величини чистого доходу над підвищенням оборотних засобів призвело до прискорення обертання оборотних засобів та зниження тривалості обороту. За досліджуваній період зниження дебіторської заборгованості (далі - ДЗ) призвело до зниження тривалості одного обороту ДЗ на 37,94%. При цьому тривалість одного обороту кредиторської заборгованості також знизилась на 18,9 % (на 5 днів). Отже, це свідчить про покращення платіжної дисципліни ФГ «Промінь-47».

На додатку Ж представлено комплексну (рейтингову) оцінку фінансово становища господарства. Можемо сказати, що фінансовий стан ФГ «Промінь-47» є абсолютно стійким за досліджуваній період. І головне завдання керівного складу підприємства – це оптимізація балансу, що в свою чергу, дозволить розширити всю діяльність фермерського господарства.

За досліджуваній період було встановлено, що на підприємстві застосовується змішана форма ведення бухгалтерського обліку. Це журнально-ордерна та автоматизована («1С: Бухгалтерія 8.3»). Господарство має три комп'ютери.

Штат бухгалтерії налічує три особи, це: головний бухгалтер, бухгалтер по розрахунках та бухгалтер по основним засобам.

Облікова політика у ФГ «Промінь-47» регулюється Наказом про облікову політику. При його аналізі, ми встановила, що він має деякі недоліки які потребують опрацювання.

Нами встановлено, що бухгалтерський облік у фермерському господарстві ведеться відповідно Закону України «Про бух облік та фінансову звітність», НП(С)БО та інших нормативно-правових актів, які регламентують здійснення бухгалтерського обліку в нашій країні.

2.2. Стан обліку витрат і виходу продукції біологічних активів рослинництва на підприємстві

Сільськогосподарське виробництво характеризується різними умовами отримання, зберігання та використання одержуваної продукції. Це спричиняє необхідність використання досить численних форм первинних документів. Тому правильна організація обліку продукції рослинництва має особливе значення. Ще до початку збирання врожаю необхідно провести велику підготовчу роботу. Необхідно перевірити, наскільки підготовлені місця для приймання та зберігання продукції, стан вагового обладнання, підібрати та проконсультувати фінансово відповідальних осіб тощо.

Веденням первинного обліку біологічних активів займаються інші відповідальні особи, зокрема агроном. До обов'язків агронома ФГ «Промінь-47» входить безпосереднє керівництво виробничою діяльністю рослинницьких підрозділів, бути організатором впровадження у виробництво наукових досягнень та передових агротехнічних практик, забезпечувати раціональне використання сільськогосподарських культур, запобігання ерозії ґрунту, постійно робити записи у поземельній книзі, стежити за правильним веденням агротехнічної документації у господарстві; організовувати заготівлю та контролювати дотримання правил зберігання мінеральних та бактеріальних добрив; контролює їх раціональне використання, розробляє та реалізує заходи щодо комплексної механізації виробництва в рослинництві, перевіряє готовність до використання техніки, бере участь у підготовці заявок та обґрунтуванні розрахунків на придбання нової техніки.

У ФГ «Промінь-47» більшість витрат за біологічне відтворення фондів рослинництва становлять витрати на робочої сили. Основними заходами витрат праці є людино-дні та людино-годинник, а також залежності від виробництва, які характеризують обсяг роботи, що витрачається однією людиною за один день або годину відповідно. Тому праця, витрачена у виробничому процесі, має бути своєчасно оформлена первинними

документами.

У ФГ «Промінь-47» первинний облік це початковий (перший етап) облікового процесу. Всі дані з первинних документів далі узагальнюються, систематизуються в регістрах синтетичного і аналітичного обліку, що представлено на рис. 2.1.

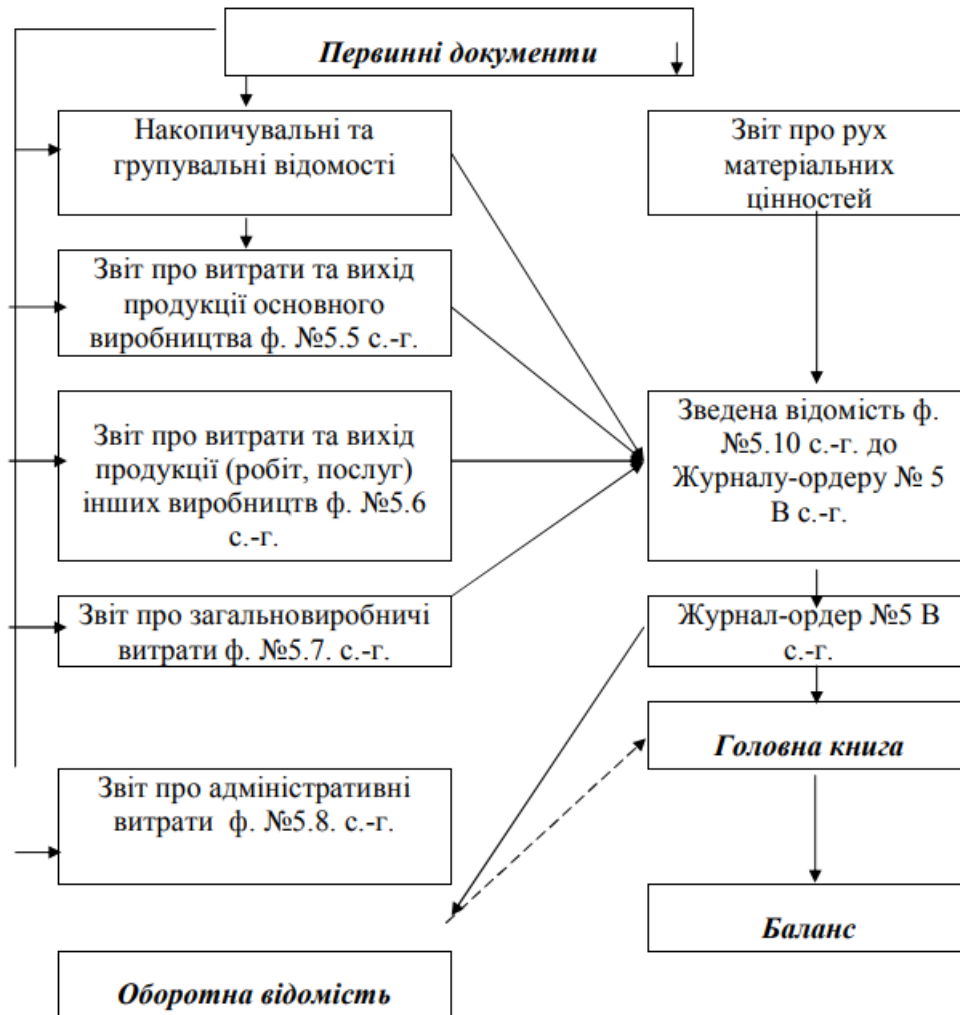

Рис. 2.1. Схематичне зображення записів у регістрах обліку біологічних перетворень [13]

Обсяг та якість робіт, що виконуються в ФГ «Промінь-47», визначається залежно від виду робіт. Винагорода розраховується на підставі первинних документів, після визначення обсягу та якості виконаних робіт, та за відповідними тарифними ставками. Для контролю за використанням робочого часу в сільськогосподарському підприємстві ведуть таблиці робочого

часу (форма № Т-31).

У ФГ «Промінь-47» за механізовані роботи розрахунок заробітної плати провадиться за обліковими документами, в яких фіксується обсяг виконаних робіт: зарплата трактористам-водіям провадиться за такими документами: «Тракторний дорожній лист» (форма № 68), «Облікова відомість тракториста-машиніста» (форма № 67-б), «Подорожний лист вантажного автомобіля» (форма № 2), «Виписка з реєстра про намолот зерна та зібраної площі» (форма № 67-а). У Платіжній відомості здійснюється оплата праці.

Друга стаття витрат у рослинництві - використання матеріальних цінностей: насіння, добрив, малоцінних та витратних матеріалів.

Для документального оформлення витрат рослинництва на виробничі потреби використовується Лімітно-забірна карта прийому матеріальних цінностей (форма № 117), що видається у двох примірниках у бухгалтерії підприємства. підприємство і є важливим та ефективним. цільове використання відповідних видів продукції.

Після закінчення посіву на підставі видаткових документів агроном ФГ «Промінь-47» списує насіння та посівний матеріал та складає Акт витрати насіння та посадкового матеріалу (ф. 119). Використовується для списання насіння та посадкового матеріалу на витрати на вирощування відповідних культур.

Для оформлення операцій із проведення продукції рослинництва внаслідок біологічного відтворення. На кожну партію зерна, що направляється в заготівельні пункти, за талонами комбайнера та машиніста (форма № 77в) оформляється накладна на перевезення зерна (форма 1-сх) у чотирьох примірниках, а при її транспортуванні на транспорті з боку у п'яти. При цьому перший екземпляр залишається у господарстві за підписом водія, наступні три віддаються водієві. Після прийому зерна другий екземпляр залишається на хлібоприймальному пункті, третій повертається в господарство з позначкою про прийом вантажу, четвертий залишається у

водія як підстава для заповнення дорожнього листа вантажного автомобіля.

Аналітичний облік витрат та випуску продукції рослинництва у ФГ «Промінь-47» здійснюється у Виробничих звітах з рослинництва, що складаються один раз на місяць бригадами або іншими підрозділами на підставі звірених первинних документів та груп в інших регістрах обліку. Потім облік ведеться у звіті щодо видів зернових культур та видів незавершеного виробництва за встановленими статтями витрат.

У ФГ «Промінь-47» облік виробництва рослинництва ведеться на рахунку 23 «Виробництво», у своїй відкривається субрахунок 1 «Рослинництво». Субрахунок 231 активний. По дебету цього рахунку враховуються видатки виробництво, а, по кредиту – випускати продукцію.

Під час здійснення витрат дебетується рахунок 23, а кредитуються різні рахунки залежно від видів витрат. Готова продукція капіталізується за кредитом рахунку 23 у кореспонденції з рахунком 27. Продукція капіталізується протягом року за плановою собівартістю, наведеною наприкінці року до фактичної собівартості.

Дані собівартості продукції, накопичені у Виробничих звітах, використовуються для розрахунку фактичної собівартості продукції, аналізу собівартості продукції, розробки планів, завдань самофінансування та інших управлінських цілей. Задоволення цих потреб зумовлює необхідність ведення обліку собівартості продукції за галузями та видами виробництва, структурними підрозділами, аналітичним обліком та статтями собівартості продукції.

У статті «Оплата праці з нарахуваннями» акумульовані дані про всі види основної та додаткової заробітної плати працівників, які безпосередньо зайняті у виробництві зерна.

У статті відображено всі види грошових та натуральних розрахунків, характер оплати праці працівників, зайнятих на сівбі зернових культур. Сюди входить оплата праці тракторів з підготовки ґрунту до посіву, обробки, збирання врожаю, а також транспортних робіт із транспортування готової

продукції з поля у господарство.

Для обліку оборотних біологічних активів використовується Журнал-ордер 8 с.-г. сільськогосподарський. та Відомість аналітичного обліку оборотних біологічних активів рослинництва 8.1 с.-г.

Отже, поділ синтетичного та аналітичного обліку призводить до відставання аналітичного обліку та складання балансу та інших публікованих звітів без проведення на аналітичні рахунки. Терміни аналітичного та синтетичного обліку розтягуються на необґрунтовано тривалий період. Всі ці недоліки неповної автоматизації обліку суттєво знижують ефективність її застосування.

2.3. Удосконалення облікового забезпечення біологічних активів рослинництва у ФГ «Промінь-47»

Функціонування системи бухгалтерського обліку та процес її ведення потребують відповідної організаційної інфраструктури, яка забезпечує вирішення низки методичних, технологічних, технічних та організаційних питань. У процесі їх вирішення власник підприємства спільно з головним бухгалтером реалізує свою політику в галузі бухгалтерського обліку шляхом самостійного вибору методів та процедур бухгалтерського обліку. Це призводить до появи такого інструменту організації бухгалтерського обліку як облікова політика.

У НПсБО 1 зазначено, що всі підприємства мають відображати обрану облікову політику через фіксування принципів оцінки статей фінансової звітності, а також методів обліку по різних статтям звітності [30]. І головне розкривати затверджену облікову політику у примітках фінансової звітності.

Наказ про облікову політику (далі – Наказ) має містити: принципи обліку, нормативну базу обліку, наукові підходи до ведення і формування підсистем обліку на підприємстві. Змістом Наказу визначаються теоретична

база бух обліку, положення і нормативні акти, які стосуються організації обліку.

На рис. 2.1. наведено перелік розділів про облік витрат у Наказі, які не суперечать загальним принципам ведення обліку у господарстві:

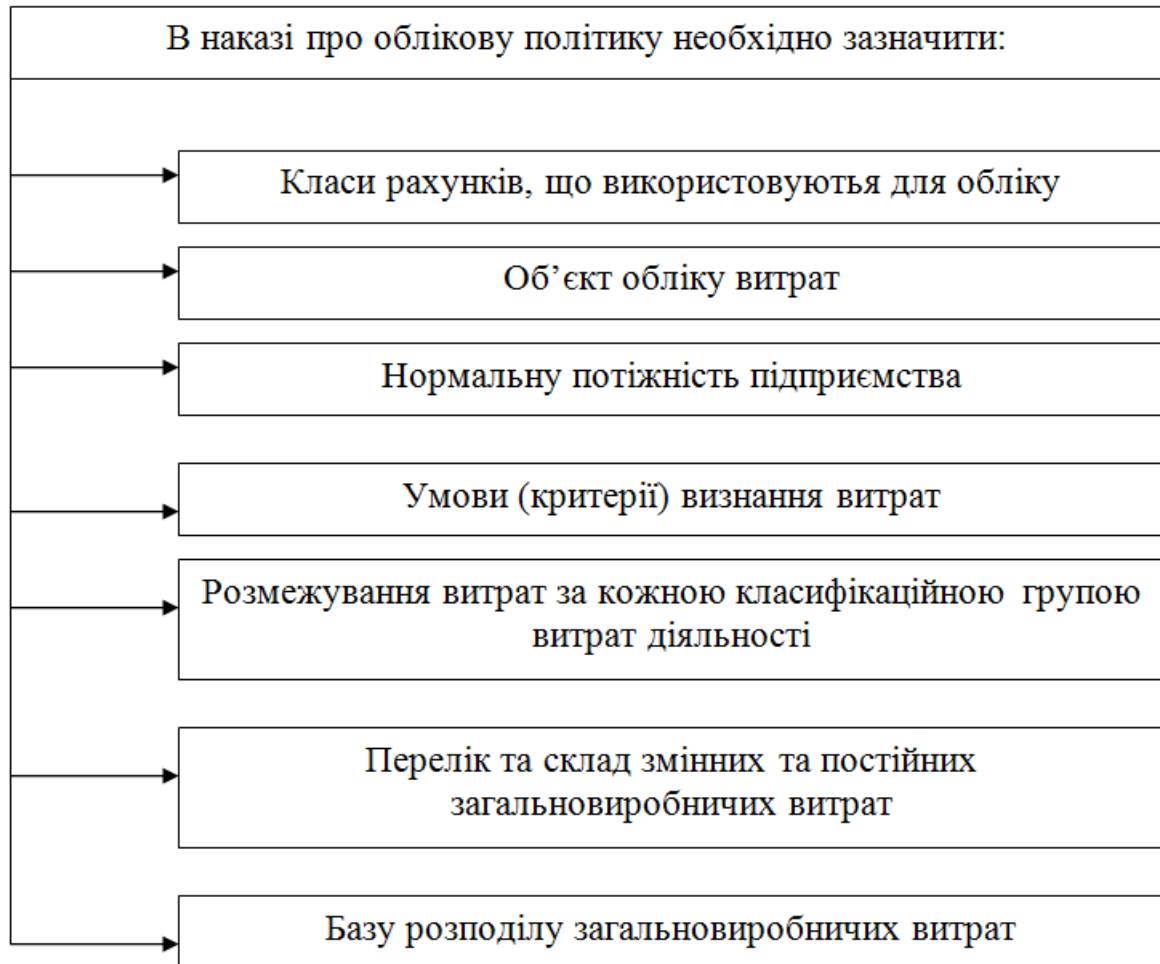

Рис. 2.1. Положення обліку витрат, які зазначаються у Наказі про облікову політику

У ФГ «Промінь-47» за розробку облікової політики повністю відповідає на головний бухгалтер. Але, він не зможе охопити сам усі аспекти облікової політики і самостійно, у деяких випадках, зробити правильний вибір. Вважаємо, що для ефективного оформлення Наказу про облікову політику в ФГ «Промінь-47» доцільно створити відповідну комісію, яка відповідатиме за розробку усієї облікової політики. До його складу можуть входити основні фахівці підприємства, наприклад головний бухгалтер,

головний агроном, головний механік та інші. Перелік осіб, які беруть участь у складанні наказу про облікову політику, має бути зазначений в окремому додатку до наказу або наприкінці наказу окремим абзацом.

Облікова політика ФГ «Промінь-47» має відображати всі принципові питання організації бухгалтерського обліку, тому до її формування треба підходити дуже уважно, адже в кінцевому підсумку від цього залежить, наскільки об'єктивно і точно буде розкрито інформацію підприємства у фінансовій звітності.

На діяльність фермерського господарства впливають такі традиційні для агропромислового комплексу фактори як кліматичні умови, сезонність виробництва, необхідність стандартизації витрат, висока аналітичність обліку, часткове споживання власних коштів. Ці чинники спричиняють відмінності в обліку, особливо в обліку відтворення біологічних активів рослинництва. Також є особливості при закритті рахунків перед складанням фінансової звітності та під час проведення інвентаризації. Саме це впливає на вибір формування облікової політики.

Виходячи із вище викладеного, пропонуємо у ФГ «Промінь-47» у Наказі про облікову політику вказати (додаток 3):

- Вплив природних умов призводить до сезонності виробництва, тому витрати на біологічні перетворення найчастіше визначаються один раз на рік, а в обліковій політиці, крім робочих субрахунків до обліку виробництва, порядок та строки закриття дані субрахунку повинні бути зазначені;

- необхідне визначення тривалості виробничих циклів та розмежування витрат на виробничі цикли, що не збігаються з календарним роком; - витрати попередніх років на врожай поточного року, витрати поточного року на врожай майбутніх років;

- в обліковій політиці необхідно встановити критерій включення витрат до складу витрат майбутніх періодів та порядок їх розподілу та періодичність списань;

- облік витрат має здійснюватися за видами культур та за виробничими

підрозділами підприємства.

Формування облікової політики у ФГ «Промінь-47» схематично показано на малюнку 2.2.

До організаційних та технічних елементів облікової політики належить також документообіг, під яким розуміється організована система створення, перевірки та обробки первинних документів з їх підготовки до передачі до архіву.

Рис. 2.2. Рекомендована схема послідовності формування облікової політики у ФГ «Промінь-47»

Таким чином, цей документообіг відповідає цілям оперативного обліку на підприємстві. Розробка механізму документообігу та контролю має забезпечити:

- стабільність бухгалтерської служби підприємства;
- чіткість руху документів та оперативність їх обробки;
- контроль за виконанням господарських операцій;
- своєчасність прийняття управлінських рішень.

Правильна організація документообігу покликана прискорити рух документів. На кожному робочому місці документ повинен зберігатися

мінімальний термін та пройти якнайменшу кількість інстанцій. Прискорення документообігу підвищує якість бухгалтерської інформації та забезпечує достовірність економічних та фінансових показників діяльності [29].

Система документообігу визначає порядок роботи як облікової техніки, а й інших підрозділів і служб підприємства, що у обліку, для оформлення господарських операцій відповідними документами.

Проведення двох перевірок - первинної та повторної, на наш погляд, забезпечить облік ФГ «Промінь-47» максимально достовірної інформації про понесені витрати та випуск продукції, а також дозволить об'єктивно визначити собівартість виробленої продукції та фінансові. Схематично подвійний контроль за правильністю оформлення первинного документа з окремих видів виробничих витрат у сфері рослинництва можна зобразити в такий спосіб (рис. 2.3).

Чільне місце у побудові обліку щодо відображення процесів відтворення біологічних активів рослинництва всього облікового процесу займає робочий план рахунків. Саме вони визначають основні методичні рішення щодо бухгалтерського обліку, забезпечуючи повноту відображення відповідних операцій та процесів, накопичення облікової інформації, необхідної для систематичного контролю звітності та економічного аналізу [34].

Тому ми пропонуємо відкрити у робочому плані рахунків ФГ «Промінь-47» такі аналітичні рахунки (Додаток К):

- 231/1 – виробництво озимої пшениці;
- 231/2 – виробництво соняшника;
- 231/3 – виробництво кукурудзи на зерно;
- 231/4 – виробництво ячменю;
- 231/5 – виробництво інших видів продукції рослинництва;
- 211/1 – поточні біологічні активи озимої пшениці;
- 211/2 – поточні біологічні активи соняшника;
- 211/3 – поточні біологічні активи кукурудзи на зерно;

211/4 – поточні біологічні активи ячменю.

Рис. 2.3. Рекомендована схема контролю документів по витратам на виробництво у рослинництві ФГ «Промінь-47»

Отже, для формування облікової політики підприємства Наказ має повністю роз'яснити всі основні аспекти обліку біологічних активів, зокрема, необхідно виділити методи оцінки біологічних активів та сільськогосподарської продукції. а також вказати відповідальність з боку керівництва за витрати, що впливають на покращення якості продукції. Цей пункт у Наказі про облікову політику необхідний підвищення рівня контролю над процесом виробництва якісної та конкурентоспроможної продукції.

Висновки до розділу 2

Після проведення аналізу фінансової і господарської діяльності ФГ «Промінь-47» можемо зробити такі висновки, що його активи збільшуються щороку, так приріст показника складає 3509 тис.грн. Питома вага у складі активів складають оборотні активи і вони мають тенденцію до зростання. З 2020 р. ФГ не мало довгострокових зобов'язань і мало змогу працювати за рахунок власних коштів.

Збільшення розміру власного капіталу відбулося за рахунок прибуткової діяльності підприємства і, відповідно, постійно зростаючого нерозподіленого прибутку за постійної величини статутного капіталу підприємства. Коефіцієнт автономії перевищує критичне значення ($0,35 < 0,5$), що свідчить про достатній рівень власного капіталу, який знаходиться у розпорядженні підприємства. Зазначимо, що такий стан справ спостерігався упродовж усього досліджуваного періоду 2018-2022 років. Отже, підприємству необхідно вжити заходів щодо оптимізації структури балансу у частині скорочення оборотного капіталу та збільшення основних засобів.

У ФГ «Промінь-47» за організацію бухгалтерського обліку відповідає керівник підприємства. В результаті було створено бухгалтерську службу у складі 3 осіб. На підприємстві бухгалтерський облік ведеться відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та відповідно до НПСБО. На підприємстві використовується змішана форма обліку. Зокрема, частково ведеться формою «Журнально-ордерна» і частково автоматизовано, з допомогою комп'ютерної системи 1С: «Бухгалтерія 8.3».

Усі бухгалтерські записи про витрати та продукції у сфері рослинництва виробляються на підставі відповідних первинних документів. Можна виділити такі групи документів: з обліку витрат за роботи; з урахування витрат предметів праці; з урахування витрат на оплату праці; щодо обліку інших витрат; з урахування випуску продукції.

У документах обліку витрат праці фіксуються витрати на виконання конкретних робіт з вирощених культур та нараховані виплати.

Під методом обліку витрат на біологічне відтворення фондів рослинництва у сенсі розуміють сукупність методів відображення, угруповання і систематизації витратних даних, які забезпечують досягнення певної мети, рішення конкретної задачі. Розглядаючи облік витрат та калькуляцію як єдиний процес, зазначимо, що останній складається з двох взаємопов'язаних етапів: перший етап – облік витрат, що включає організацію аналітичного обліку витрат та розподіл виробничих витрат між об'єктами обліку; другий етап - калькуляція, що включає операції з визначення собівартості продукції та одиниць продукції.

Синтетичний облік витрат і випуску продукції рослинництва відображають на рахунку 23 «Виробництво», до якого на у ФГ відкрито субрахунок 231 «Рослинництво». За економічним змістом він належить до групи рахунків господарських процесів; За призначенням та структурою він належить до групи операційних та розрахункових (калькуляційних) рахунків.

При аналізі облікової політики було встановлено, що Наказ про облікову політику має суттєві недоліки. Тому про його вдосконалення у ФГ «Промінь-47» необхідне дотримання єдиної методики відображення господарських операцій на бухгалтерському обліку та звітності та порядку оцінки біологічних активів.

Оскільки облік оборотних біологічних активів рослинництва характеризується обробкою великого обсягу даних на всіх етапах біологічних перетворень, то для створення ефективного документообігу як додатку до Наказу про облікову політику слід лише розробити та реалізувати певні заходи., які мають забезпечити не лише заощадження часу і кошти для підготовки річної звітності, а й її правильне і своєчасне складання.

Основне місце у побудові бухгалтерського обліку щодо відображення процесів відтворення біологічних активів рослинництва всього облікового процесу займає робочий план рахунків. Саме вони визначають основні

методичні рішення щодо бухгалтерського обліку, забезпечуючи повноту відображення відповідних операцій та процесів, накопичення облікової інформації, необхідної для систематичного контролю звітності та економічного аналізу. Тому пропонуємо у робочому плані рахунків ФГ «Промінь-47» відкрити аналітичні рахунки для синтетичних рахунків обліку біологічних активів рослинництва.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ТА ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ВІДТВОРЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Порядок обчислення собівартості продукції біологічних активів рослинництва у ФГ «Промінь-47»

Однією з найважливіших задач управлінського обліку є калькуляція, результатом якого є собівартість. Вона використовується як основний інструмент управління виробництвом та забезпечення діяльності підприємства на принципах комерційного розрахунку, який передбачає порівняння витрат підприємства з його доходами, собівартості продукції з прибутком, отриманим від її реалізації [48].

На думку Л. Сука: - “Калькуляція – це науково обґрунтована частина собівартості одиниці продукції, виконаних робіт, послуг, матеріальних цінностей та основних засобів за елементами витрат” [47].

Для проведення розрахунків необхідно визначити об'єкти калькуляції, встановити діапазон витрат, що включаються до собівартості продукції, диференціювати їх між отриманою продукцією та незавершеним виробництвом, оцінити супутню та побічну продукцію, розподілити непрямі витрати між ними.

В. Н. Зоріна розділяє три види калькуляції: нормативі, які використовуються для визначення допустимих витрат на виробництво продукції за встановленими нормами; планові, ті що складаються з показників виробничих норм і дають змогу обрахувати загальний обсяг витрат на виробництво продукції, виходячи з допустимого рівні організації праці; а також кошторисні, які формуються за кошторисними витратами та плановим обсягом витрат на виробництво продукції [16].

Леонід Сук виділяє чотири види калькуляції і це, нормативна, планова,

кошторисна, звітна [47].

Так як рослинництво має певні особливості обліку витрат і обчислення собівартості продукції, тому методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції мають бути простими у застосуванні, гнучкими і дадуть змогу оперативно одержувати потрібну інформацію [49].

Залежно від конкретних умов виробництва, структури управління, системи оплати праці, визначення та розподілу доходів в окремих суб'єктах господарювання облік витрат може здійснюватися в цілому і за конкретними виробничими одиницями з деталізацією за окремими суб'єктами. Фактичні витрати підрозділу розподіляються між окремими культурами пропорційно до планових витрат. Залежно від характеру участі у виробничому процесі витрати поділяються на основні та накладні (рис. 3.1.). Основні витрати пов'язані з безпосереднім виконанням технологічних операцій з виробництва продукції, а накладні витрати - з управлінням та забезпеченням діяльності підрозділу/бригади.

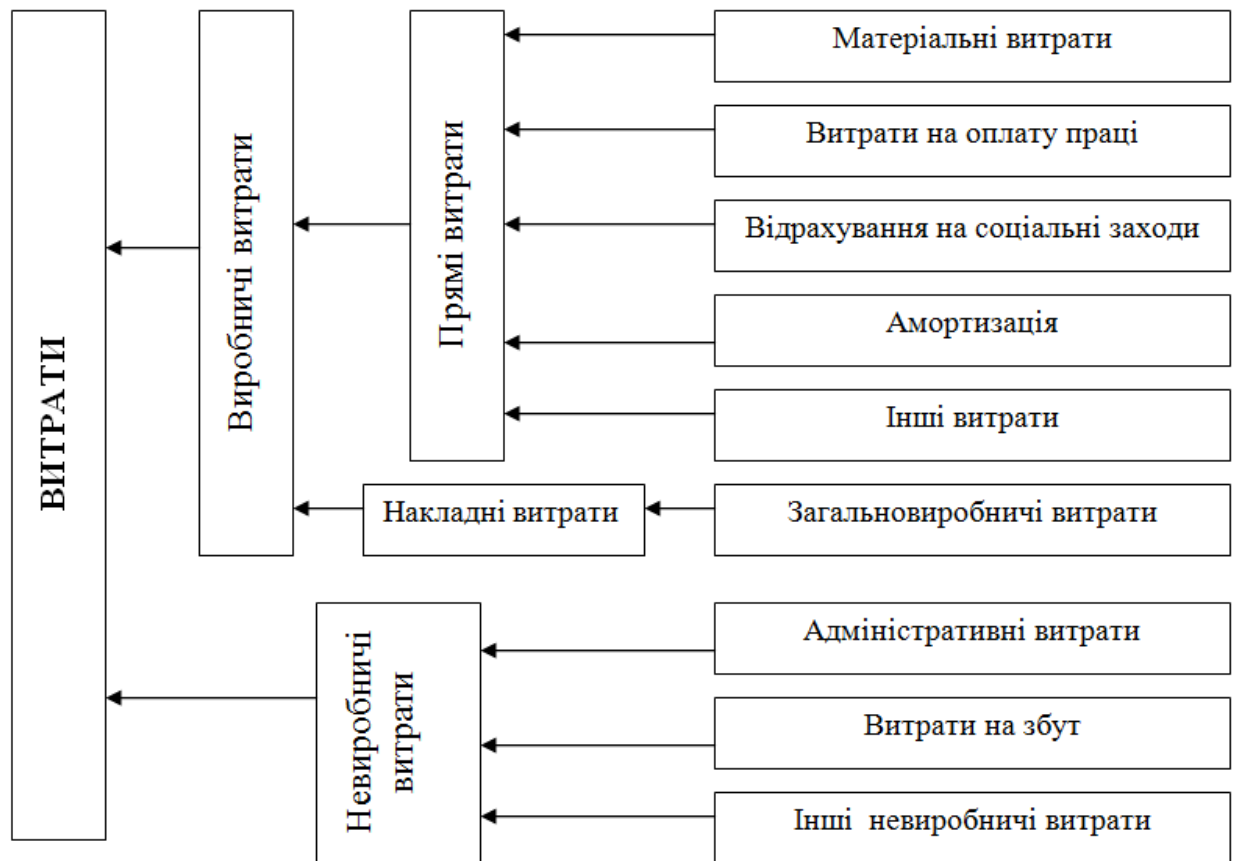

Рис. 3.1. Схематичне зображення виробничих витрат

Сутність методу фактичного обліку витрат полягає у послідовному накопиченні даних про фактичні витрати на виробництво без відображення у бухгалтерському обліку даних про їхню вартість за чинними нормативами.

Цей метод зазвичай є традиційним та найпоширенішим.

Використання цього дозволяє визначити фактичну вартість. Однак він має низку недоліків: виключає можливість оперативного контролю за використанням ресурсів, виявлення та усунення причин перевитрати коштів та недоліків в організації виробництва, порушень технологічних процесів, пошуку та мобілізації внутрішніх виробничих резервів. Усе це визначає обмежене використання цього варіанта обліку до ухвалення управлінських рішень та здійснення оперативного управлінського контролю.

Тому найпрогресивнішими варіантами є облік регуляторних витрат, особливо у умовах ринкових відносин, і конкуренції.

Своєчасний вплив на рівень собівартості продукції та формування собівартості продукції можливий за такої організації та методики обліку, за якої причини зміни витрат, припущення перевитрати коштів та отримання економії витрат виявляються не тільки за рахунок подальшого вивчення процесів звітності. первинна документація та поточні рахунки. Цим вимогам відповідає нормативний метод, що використовується у різних галузях народного господарства.

Отже, спробуємо визначити вартість 1 га посівів у ФГ «Промінь-47» за 2022 рік (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Розрахунок фактичної виробничої собівартості біологічних активів
рослинництва ФГ «Промінь-47» за 2022 р.

Вид біологічного активу	Посівна площа, га	Сума виробничих витрат на вирощування сільськогосподарських культур, грн.	Собівартість виробнича 1 га посівів, грн.
Пшениця озима	3180	11788700	3707,1
Ячмінь	150	206400	1376,0
Соняшник	2534	8836200	3487,1

Отже після проведеного аналізу бачимо, що найнижча вартість ячменю складає 1376,00 грн. за 1 га. Найбільші витрати на біологічне відтворення мали озима пшениця, а саме: 3707,1 грн. за 1 га. Це тим, що у ФГ «Промінь-47» дотримуються всі агротехнічні заходи, щоб отримати якісну продукцію, яка б максимально задовольнити потреби покупця.

Розрахунок собівартості рослинницької продукції включає ті ж витрати, але періодом, за який розраховуються витрати, є період вирощування сільськогосподарських культур і період збирання, сушіння, сортування тощо. Таким чином, розраховуються всі витрати, починаючи від посіву сільськогосподарських культур до вихід готової продукції після її переробки. Вартість розраховується на основі планових та фактичних витрат.

У ФГ «Промінь-47» рівень прямих матеріальних витрат за вирощування біологічних активів досить високий, у своїй спостерігається значне зростання врожайності сільськогосподарських культур та валового збирання продукції рослинництва.

Розрахуємо собівартість виробництва окремих видів рослинницької продукції господарстві (табл. 3.2.).

Таблиця 3.2

Розрахунок фактичної собівартості біологічних активів рослинництва у ФГ «Промінь-47» за 2022 рік

Продукція рослинництва	Валовий збір (у вазі після доробки), ц	Коефіцієнт вмісту повноцінного зерна	Умовна продукція, ц	Сума виробничих витрат, грн. (без вартості соломи)	Виробнича собівартість 1ц продукції, грн.
Зерно	149284	1,0	149284	11788600	78,98
Зерновідходи	7464,20	0,4	2985,68	58943	19,70
Ячмінь ярий	2750	1,0	2750	206400	75,05
Соняшник	54461	1.00	54461	8836200	162,25
Разом	х	х	209480,68	20890143	х

З проведеного аналізу таблиці 3.2. бачимо, що виробнича собівартість 1ц зерна і зерновідходів озимої пшениці у ФГ «Промінь-47» досить велика, вона складає 78,98 та 19,70 грн. відповідно. В суму витрат виробничих не включаються витрати на продукцію побічну (солому). Собівартість виробнича продукції соняшника складала 162,25 грн., що є досить незначною, та говорить про можливість одержання вищого прибутку в порівнянні з зерновими. Порівняно невисока собівартість становить ярого ячменю, але він використовується для внутрішнього споживання.

Зазначимо, що продукція рослинництва при надходженні за рік розраховується за плановою собівартістю. Собівартість фактична вираховується у кінці календарного року. В результаті виникає два види собівартості – планова і фактична. В подальшому, це вимагає доведення планової собівартості продукції рослинництва до рівня фактичної, для цього обчислюють різницю між ними, так звану калькуляційну різницю по кожному виду продукції рослинництва.

Розрахунок калькуляційних різниць по запропонованим розрахункам виробничої собівартості продукції рослинництва представлені на таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Аналіз та розрахунок калькуляційних різниць по БА рослинництва
ФГ «Промінь-47», 2022 рік

Вид продукції	Валовий збір, ц	Собівартість				Калькуляційна різниця		Кореспонденція рахунків	
		планова		фактична		на 1ц, грн.	Всього, тис. грн.	Д-т	К-т
		на 1ц, грн.	всього, тис. грн.	на 1ц, грн.	всього, тис. грн.				
Зерно	149284	72	10748,4	78,98	11790,45	13,98	1042	94	231
Ячмінь	2750	70	192,5	75,05	206,39	5,05	13,89	94	231
Соняшник	54461	140	7624,5	162,25	8836,3	22,25	1211,76	94	231
Разом	х	х	18565,4	х	20833,14	х		х	х

Тож, важливим чинником та найголовнішим підвищення ефективності господарської діяльності ФГ «Промінь-47» в рослинництві є зменшення собівартості виробленої продукції. А крім природних факторів, які впливають на рівень витрат виробництва та собівартість продукції рослинництва, є ряд других важливих чинників впливу на рівень собівартості.

3.2. Економіко-математичне моделювання процесів відтворення біологічних активів рослинництва для ФГ «Промінь-47»

Основні та сучасні методи оптимізації виробництва неможливі без використання економіко-математичних моделей. На господарства АПК України впливає велика кількість зовнішніх чинників. Усе це формує область невизначеності умов, на базі яких приймаються рішення, тому використання сучасних методів оптимізації діяльності підприємств у АПК неможливе без застосування економіко-математичних, імітаційних, аналітичних і других моделей прийняття вірних управлінських рішень.

Питання економіко-математичного моделювання виробничих та фінансових процесів і програм досліджували провідні національні та закордонні науковці-практики такі як: В. М. Вовк, В. А. Кадієвський, Ю. Г. Лисенко, О. М. Марюта, А. М. Мороз, О. А. Петров, О. В. Ульяновченко, В. Е. Балтенспергер, Р. Белман, П. Роуз, С. Сілі, Д. Січки, Д. Форрестера та інші.

Для вірної побудови економіко-математичної моделі і подальшого правильного прийняття рішення конче потрібно знати суттєві особливості процесів відтворення у сільському господарстві: технологічні, економічні, соціальні та інші.

Аграрне виробництво як галузь економіки має свої специфічні риси, які необхідно враховувати при побудові економіко-математичному моделюванні.

Не лише особливості сільськогосподарського виробництва існують в галузі економіки, а й такі які пов'язані з соціальною, економічною і політичною ситуацією в нашій країні.

Так як основним фінансовим джерелом процесів відтворення вважається прибуток, який є у підприємства, завдання оптимізації процесів відтворення зводиться до завдання оптимізації структури с.-г. виробництва з максимізацією цільової функції прибутку.

Так як ФГ «Промінь-47» займається вирощуванням озимої пшениці, ячменю, соняшника, кукурудзі, гречки, проса, вівса, то показники виробництва по зазначеним культурам представлені в табл. 3.4.

Таблиця 3.4.

Вихідна інформація для розрахунку оптимізаційної моделі

Показник	Культура сільськогосподарська						
	озима пшениця	соняшник	гречка	кукурудза	просо	ячмінь	овес
Матеріально-грошові витрати, тис. грн./га	1,1	2,2	1,2	2,0	0,85	0,8	0,5
Прямі витрати праці, люд.-год./га	4,4	3,8	3,5	2,9	3,3	5	4,3
Виручка від реалізації продукції, тис. грн./ц	0,06	0,2	0,08	0,08	0,06	0,05	0,05
Урожайність, ц/га	35	18	17	45	15	19	17

Зайнята під перелічені культури площа повинна складати 8500 га. Прямі витрати праці не мають бути більшими за 37500 люд.-год.

ФГ «Промінь-47» має виконувати договірні поставки на:

- соняшник – 44100 ц;
- гречка – 2300 ц;
- кукурудза – 28150 ц;
- просо – 2600 ц;
- ячмінь – 28500 ц;
- овес – 2300 ц.

Посівна площа озимої пшениці має бути не меншою за 2500 га.

Тож конче необхідно знайти оптимальний розподіл посівних площ, які забезпечують як найбільший дохід, чистий прибуток та рентабельність виробництва зазначених с.-г. культур при як найменших грошових та матеріальних витратах.

Таким чином позначимо через x :

- x_1 - площа посівна під озиму пшеницю, га ;
- x_2 - площа посівна під соняшник, га;
- x_3 - площа посівна під гречку, га;
- x_4 - площа посівна під кукурудзу, га;
- x_5 - площа посівна під просо, га;
- x_6 - площа посівна під ячмінь, га;
- x_7 - площа посівна під овес, га.

Відповідно з економічним сенсом всі введені змінні можуть приймати тільки невід'ємні значення, тобто $x_1 \geq 0, x_2 \geq 0, x_3 \geq 0, x_4 \geq 0, x_5 \geq 0, x_6 \geq 0, x_7 \geq 0$.

Обмеження стосовно:

- загальних посівних площ господарства:

$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 + x_6 + x_7 \leq 8500;$$

- прямих витрат праці:

$$4,4x_1 + 3,8x_2 + 3,5x_3 + 2,9x_4 + 3,3x_5 + 5x_6 + 4,3x_7 \leq 37500;$$

- виконання поставок договірних по соняшнику :

$$18x_2 \geq 44100;$$

- виконання поставок договірних за гречкою:

$$17x_3 \geq 2300;$$

- виконання поставок договірних за кукурудзою:

$$45x_4 \geq 28150;$$

- виконання поставок договірних за просом:

$$15x_5 \geq 2600;$$

- виконання поставок договірних за ячмінь:

$$19x_6 \geq 28500;$$

- виконання поставок договірних за овес:

$$17x_7 \geq 2300;$$

- дотримання вимог про мінімальні площі посівні озимої пшениці:

$$x_1 \leq 25000.$$

Критерії оптимальності задаватимуть:

- загальний дохід від реалізації зібраного врожаю:

$$f_1 = 0,06 * 35 x_1 + 0,2 * 18 x_2 + 0,08 * \\ * 17 x_3 + 0,08 * 45 x_4 + 0,06 * 15 x_5 + 0,05 * 19 x_6 + 0,05 * 17 x_7$$

- загальні грошові-матеріально затрати на вирощування зазначених с.-г. культур:

$$f_2 = 1,1 x_1 + 2,2 x_2 + 1,8 x_3 + 2,0 x_4 + 0,85 x_5 + 0,8 x_6 + 0,9 x_7;$$

- загального чистого прибутку за вказаними напрямками виробництва:

$$f_3 = f_1 - f_2;$$

- підсумкової рентабельності діяльності господарства:

$$f_4 = (f_3 / f_2) * 100.$$

Отже, в отриманій багатокритеріальній оптимізаційній моделі потрібно знайти такі невід'ємні значення $x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6, x_7$ що задовольняють задані обмеження.

Для визначення оптимальних рішень для економіко-математичної моделі засобами MS Excel необхідно оформити вхідні розрахункові дані.

Зокрема, значення комірки І6 визначаємо за формулою 3.1

$$=СУММПРОИЗВ(\$B\$3:\$H\$3;B6:H6) \quad (3.1)$$

Отже скопіюємо її на комірки І7 - І14, І17, І18, Значення комірки І 19 задамо за формулою = І 17-І 18.

Значення комірки І 20 визначаємо за формулою = І19/І18*100.

Потім знаходимо оптимальні плани розподілу посівних площ засобами інструментарію «Пошук рішень», почергово віддаючи перевагу кожному з критеріїв моделі.

В результаті вирішення оптимізаційної задачі ми одержимо наступні дані, які представлені в табл. 3.5.

Таблиця 3.5.

Вихідна інформація оптимізаційної моделі

Біологічний актив (вид)	Посівна площа, га	Врожайність, ц/га	Фактичний валовий збір	Валовий збір за договорами поставки
Озима пшениця	3480	35	121835	-
Соняшник	2450	18	44100	44100
Гречка	135	17	2300	2300
Кукурудза	625	45	28170	28150
Просо	174	15	2610	2600
Ячмінь	1500	19	28500	28500
Овес	136	17	2312	2300
Всього	8500	-	-	-

Тож, за даними таблиці 3.5. бачимо, що всі задані обмеження по виконання договорів поставки та посівної площі озимої пшениці були витримані та виконані.

Аналізуючи одержану інформацію можемо відобразити структуру посівних площ на відтворення біологічних активів рослинництва за допомогою додатку Л.

Тож, проаналізувавши додаток Л бачимо, що найбільшу питому вагу в структурі посівних площ ФГ «Промінь-47» займають посіви озимої пшениці (40%) соняшника (29%) та ячменю (18%).

Економічний результат виконання заданої оптимізаційної моделі на відтворення біологічних активів проаналізуємо у таблиці 3.6.

За інформацією таблиці 3.6 можемо зазначити, що в результат виконання оптимізаційної моделі ФГ «Промінь-47» одержує прибуток за кожною даною с.-г. культурою. Найвищий прибуток дає виробництво озимої пшениці, соняшника та кукурудзи.

Таблиця 3.6.

Показники фінансового результату від реалізації багатofункціональної оптимізаційної моделі ФГ «Промінь-47»

Біологічний актив (вид) Показник	Озима пшениця	Соняшник	Гречка	Кукурудза	Просо	Ячмінь	Овес
Дохід, тис грн./га	2,1	3,6	1,36	3,6	0,9	0,95	0,85
Витрати, тис. грн./га	1,1	2,2	1,2	2	0,85	0,8	0,5
Прибуток, тис грн./га	1	1,4	0,16	1,6	0,05	0,15	0,35
Рентабельність, %	90,91	63,64	13,33	80,00	5,88	18,75	70,00

За допомогою рис. 3.2. можемо показати економічний ефект від виробництва біологічних активів рослинництва, зокрема прибуток з виробництвом продукції озимої пшениці складе 1 тис. грн. з га, соняшника 1,4 тис. грн./га, гречки – 0,16 тис. грн./га, кукурудзи – 1,6 тис. грн./га., що забезпечить загальний рівень рентабельності підприємства 68,18%. Та отримання чистого прибутку до оподаткування в розмірі 8213,59 тис. грн.

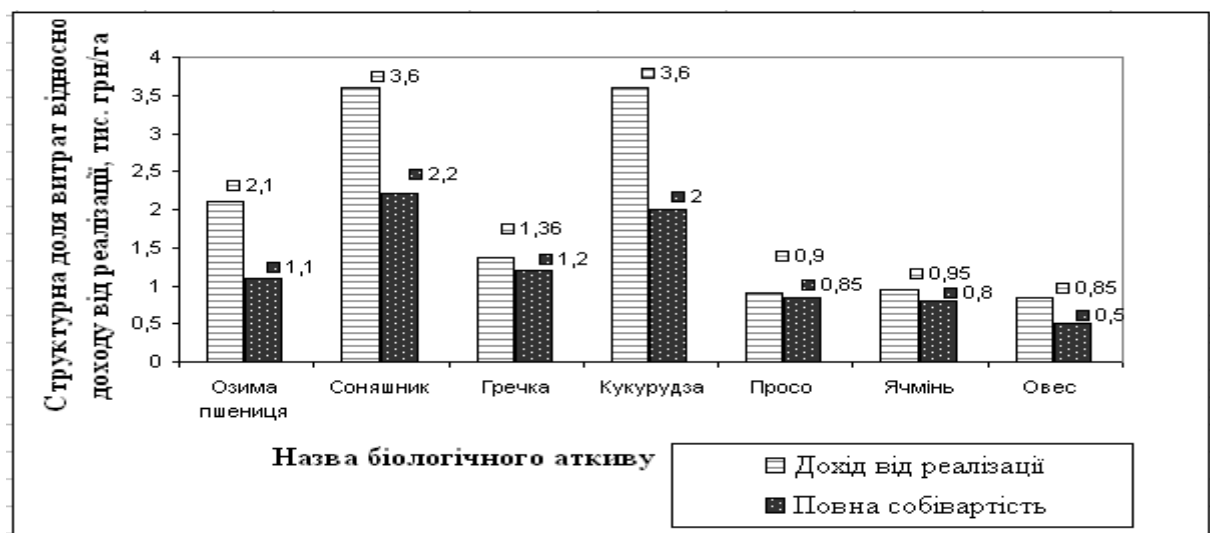

Рис. 3.2. Фінансовий результат від реалізації оптимізаційної моделі у ФГ «Промінь-47»

З метою аналізу ефективності застосування даної економіко-математичної моделі в діяльності підприємства проведемо аналіз прибутку підприємства за досліджуваний період за кожним видом біологічного активу та зіставимо середнє значення цих даних з отриманими даними багатокритеріальної оптимізаційної моделі. Тож, відобразимо дані по надходженню прибутку за 2018-2022 рр. по ФГ «Промінь-47» у таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Надходження прибутку по ФГ «Промінь-47» за 2018 – 2022 рр.

Роки	Біологічний актив рослинництва							Разом
	Озима пшениця	Соняшник	Гречка	Кукурудза	Просо	Ячмінь	Овес	
2018	1800	2500	180	1100	70	800	30	6480
2019	1340	1850	240	900	60	560	45	4995
2020	1950	2100	150	750	85	780	25	5840
2021	1340	2800	350	540	65	280	75	5450
2022	1780	1960	190	780	55	200	78	5043
Разом	8210	11210	1110	4070	335	2620	253	27808
Середнє значення	1642	2242	222	814	67	524	50,6	5561,6

Для порівняння з даними оптимізаційної моделі використаємо дані з таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Надходження прибутку за оптимізаційною моделлю

Біологічний актив (вид)	Озима пшениця	Соняшник	Гречка	Кукурудза	Просо	Ячмінь	Овес	Разом
Прибуток за ЕММ	3480	3430	21,6	1001,6	8,7	225	47,25	8214,15

Тож, за даними таблиць 3.7. і 3.8. можемо побудувати порівняльний графік ефективності застосування оптимізаційної моделі (рис.3.3).

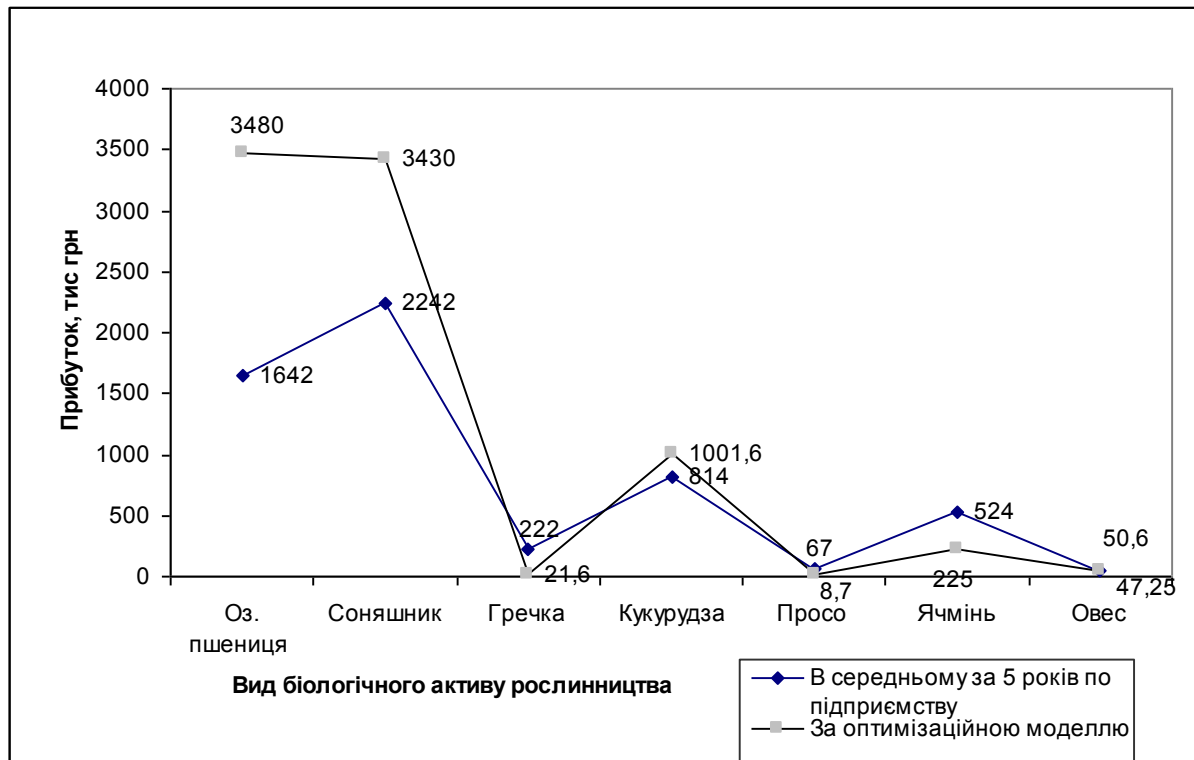

Рис. 3.3. Порівняння ефективності застосування оптимізаційної моделі

Загальний фінансовий результат можна проаналізувати за допомогою додатку Л.

Отже, застосування на підприємстві даної оптимізаційної моделі забезпечить отримання більшого прибутку по ФГ «Промінь-47» на 9088,2 тис грн.

Висновки до розділу 3

З проведеного аналізу третього розділу, ми можемо зробити наступні висновки:

1. Сільськогосподарське виробництво як галузь економіки має свої специфічні риси, які слід враховувати при побудові економіко-математичних моделей: залежність виробництва від природно-кліматичних умов, наявність

біологічних обмежень, низький рівень еластичності попиту на сільськогосподарську продукцію, зменшення частки витрат споживачів на цю продукцію при зростанні їх доходів, тісний зв'язок економічних та соціальних аспектів сільськогосподарського виробництва, сезонність виробництва, його багатогалузевість.

2. Особливості відтворення в сільському господарстві зумовлено тим, що порівняно з іншими галузями вирішальне значення тут має відтворення природно-біологічної системи – землі, рослин і тварин. Реалізація у ФГ «Промінь-47» розробленої оптимізаційної моделі забезпечить отримання більшого прибутку по господарству на 9088,2 тис грн.

ВИСНОВКИ

В кваліфікаційному дослідженні запропоновано сучасне рішення актуального завдання щодо удосконалення рівня відображення в обліку біологічних активів рослинництва. Тож можемо зробити наступні висновки:

1. Рослинництво, як галузь господарства характеризується низкою особливостей. Воно визначається, з одного боку, впливом природних факторів, з другого – соціальних, які необхідно враховувати при організації бухгалтерського обліку.

2. Виробництво продукції рослинництва є одним із основних процесів господарської діяльності підприємства. У процесі виробництва використовують природні ресурси, сировину, матеріали, паливо, трудові ресурси, основні засоби і одержують готову продукцію, яку далі збувають. Характерною особливістю цього процесу є формування витрат на виробництво продукції, що становлять її виробничу собівартість. До витрат виробництва відносять витрати, обумовлені технологією виробництва, перебувають у залежності від обсягу випущеної продукції і складають її речову основу.

3. У ФГ «Промінь-47» активи збільшуються щороку, так приріст показника складає 3509 тис.грн. Питома вага у складі активів складають оборотні активи і вони мають тенденцію до зростання. З 2020 р. ФГ не мало довгострокових зобов'язань і мало змогу працювати за рахунок власних коштів.

Збільшення розміру власного капіталу відбулося за рахунок прибуткової діяльності підприємства і, відповідно, постійно зростаючого нерозподіленого прибутку за постійної величини статутного капіталу підприємства. Коефіцієнт автономії перевищує критичне значення ($0,35 < 0,5$), що свідчить про достатній рівень власного капіталу, який знаходиться у розпорядженні підприємства. Зазначимо, що такий стан справ спостерігався упродовж усього досліджуваного періоду 2018-2022 років. Отже,

підприємству необхідно вжити заходів щодо оптимізації структури балансу у частині скорочення оборотного капіталу та збільшення основних засобів.

4. У ФГ «Промінь-47» за організацію бухгалтерського обліку відповідає керівник підприємства. В результаті було створено бухгалтерську службу у складі 3 осіб. На підприємстві бухгалтерський облік ведеться відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та відповідно до НПСБО. На підприємстві використовується змішана форма обліку. Зокрема, частково ведеться формою «Журнально-ордерна» і частково автоматизовано, з допомогою комп'ютерної системи 1С: «Бухгалтерія 8.3».

5. Усі бухгалтерські записи про витрати та продукції у сфері рослинництва виробляються на підставі відповідних первинних документів. Можна виділити такі групи документів: з обліку витрат за роботи; з урахування витрат предметів праці; з урахування витрат на оплату праці; щодо обліку інших витрат; з урахування випуску продукції.

У документах обліку витрат праці фіксуються витрати на виконання конкретних робіт з вирощених культур та нараховані виплати.

Під методом обліку витрат на біологічне відтворення фондів рослинництва у сенсі розуміють сукупність методів відображення, угруповання і систематизації витратних даних, які забезпечують досягнення певної мети, рішення конкретної задачі. Розглядаючи облік витрат та калькуляцію як єдиний процес, зазначимо, що останній складається з двох взаємопов'язаних етапів: перший етап – облік витрат, що включає організацію аналітичного обліку витрат та розподіл виробничих витрат між об'єктами обліку; другий етап - калькуляція, що включає операції з визначення собівартості продукції та одиниць продукції.

Синтетичний облік витрат і випуску продукції рослинництва відображають на рахунку 23 «Виробництво», до якого на у ФГ відкрито субрахунок 231 «Рослинництво». За економічним змістом він належить до

групи рахунків господарських процесів; За призначенням та структурою він належить до групи операційних та розрахункових (калькуляційних) рахунків.

При аналізі облікової політики було встановлено, що Наказ про облікову політику має суттєві недоліки. Тому про його вдосконалення у ФГ «Промінь-47» необхідне дотримання єдиної методики відображення господарських операцій на бухгалтерському обліку та звітності та порядку оцінки біологічних активів.

Оскільки облік оборотних біологічних активів рослинництва характеризується обробкою великого обсягу даних на всіх етапах біологічних перетворень, то для створення ефективного документообігу як додатку до Наказу про облікову політику слід лише розробити та реалізувати певні заходи., які мають забезпечити не лише заощадження часу і кошти для підготовки річної звітності, а й її правильне і своєчасне складання.

6. Обчислення собівартості продукції рослинництва включає ті ж самі витрати, але періодом, за який проводиться розрахунок витрат є період вирощування культур та період збирання урожаю, сушіння, сортування тощо. Таким чином, розраховуються всі витрати, починаючи від посіву культур до виходу готової продукції після її доробки. Собівартість розраховується за плановими і фактичними витратами.

В ФГ «Промінь-47» рівень прямих матеріальних витрат на вирощуванні біологічних активів досить високий, разом з тим, спостерігається значне підвищення урожайності с.-г. культур і валового збору продукції рослинництва.

Стосовно вище зроблених висновків пропонуємо такі напрями удосконалення:

1. Запропоновано удосконалений варіант Наказу про облікову політику господарства, який доповнено пунктом “Контроль за витратами, які впливають на якість біологічних активів та продукції рослинництва”. А конкретно, запропоновано здійснювати контроль методом лабораторного аналізу продукції, а витрати на результати проведених досліджень

відображати в обліку за окремою статтею витрат.

2. Правильна організація документообігу полягає у тому, щоб прискорити рух документів. На кожному робочому місці документ повинен знаходитися мінімальний строк і проходити якомога менше інстанцій. Прискорення документообігу покращує якість облікової інформації і забезпечує достовірність показників господарської і фінансової діяльності.

3. У робочому плані рахунків ФГ «Промінь-47» пропонуємо виділити аналітичні рахунки за видами виробництва біологічних активів, що дасть змогу деталізації витрат за кожним видом біологічного активу рослинництва у господарстві.

4. Запропоновано послідовність перетворень типів обмежень стохастичної задачі та послідовність розв'язання оптимізаційної задачі. Особливості відтворення в сільському господарстві зумовлено тим, що порівняно з іншими галузями вирішальне значення тут має відтворення природної і біологічної системи - землі, рослин. Тож, у цій сфері суспільно-виробничих відносин найбільш важливим є забезпечення єдності техніки, біології, економіки й екології.

6. Реалізація для ФГ «Промінь-47» розробленої оптимізаційної моделі забезпечить отримання більшого прибутку по підприємству на 9088,2 тис грн.

Отже, дані напрямки удосконалення бухгалтерського відображення процесів відтворення біологічних активів рослинництва дадуть змогу у більшій мірі та з меншими затратами здійснювати облік і можуть бути практично застосовані у ФГ «Промінь-47».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байда В. В. Удосконалення внутрігосподарського планування витрат в рослинництві на сільськогосподарських підприємствах. *Економіка АПК*. – 2015. - № 6. – С. 46-53.
2. Башинський О. П. П(С)БО 30 "Біологічні активи": як застосовувати на практиці. *Все про бухгалтерський облік*. - 2011. - №40. - С. 21 - 24.
3. Білоусова І. Методи обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції. *Бухгалтерський облік і аудит*. – 2014. - № 9. – С. 3-5.
4. Бойчак Т.М. Методика розрахунку та застосування відносних показників для оцінки фінансової стійкості підприємства: переваги та недоліки [Інститут менеджменту та економіки “Галицька академія”]. URL: http://www.rusnauka.com/19_NNM_2007/Economics/23323.doc.htm.
5. Бондур Т. О. Первинний облік виробництва продукції рослинництва та шляхи його вдосконалення. *Облік і фінанси АПК*. – 2015. – №4. – С. 30-35.
6. Бондур Т. О. Роль облікової політики підприємства в організації обліку виробництва продукції рослинництва. *Економіка АПК*. –2015. – №10. – С. 81-85.
7. Брик М. М. Оцінка біологічних активів та особливості визначення фінансового результату аграрних підприємств регіону // *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2017. Вип. 22. С. 56–60.
8. Брик М. М., Палюх М. С. Особливості обліку біологічних активів з врахуванням міжнародних стандартів // *Інноваційна економіка*. 2018. Вип. №9–10 (77) С. 197–203.
9. Брик М. Проблемні питання обліку довгострокових біологічних активів та їх відображення у звітності. Розвиток аграрного бізнесу в умовах глобалізації: матер. Міжнар. наук. практ. конф. за участю іноз. студ. Тернопіль: Астон, 2016. С. 38-39 URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/tbitstream/316497/2792/1/%D0%91%D1%#80%D0%B8%D0%BA%20%D0%>

10. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів [Ф.Ф. Бутинець та ін.]; під заг. ред. [і з передм.] Ф.Ф. Бутинця. - 8-ме вид., доп. і перероб. - Житомир: ПП "Рута", 2009. - 912 с.
11. Гаврик О. Ю. Біологічні активи: економічна інтерпретація та оцінка в умовах запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності. *Економіка та держава*. 2021. № 2. С. 70-73.
12. Гончаренко Н. Визначення справедливої вартості біологічних активів з урахуванням цін активного ринку: методичні та інформаційні аспекти. *Бухгалтерський облік і аудит*. - 2009. - №1. - С. 40 - 45.
13. Губарик О. М., Чернецька О. В. Облік біологічних активів: від придбання до вибуття. *Баланс - Агро. Всеукраїнський практичний журнал*. Вип. 16. – 2014. – С. 22-26.
14. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. 2-е вид., перероб. і доп. К. : Центр учбов. літ-ри, 2015. 424 с.
15. Дерев'янка С., Олійник Т. Актуальні питання обліку поточних біологічних активів. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. -2010. - №12. - С. 16 – 20.
16. Зоріна В.Н. Формування та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в галузях народного господарства: *навч. посіб.* – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 240 с
17. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
18. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996 –XIV. *Все про бухгалтерський облік*. – 2010. - № 10. – Ч. 1. – С. 3 – 8.
19. Кащена Н.Б., Цуканова О.В., Гаркуша Н.М. Методика економічного аналізу: сутність та елементи. *Економічна стратегія і*

перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2014. – Вип. 1. – С. 40–51.
URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/esprstp_2014_1_6.pdf.

20. Краснова О. Нормативно-правове забезпечення регулювання операцій пов'язаних з надходженням та рухом біологічних активів рослинництва. *Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 11-12 травня 2023 р.* – Дніпро : факультет обліку і фінансів, 2023. – С. 56-58.

21. Краснова О. Первинний облік та накопичувальні документи з обліку витрат і виходу продукції біологічних активів рослинництва. *Обліково-фінансове забезпечення в управлінні економічною стійкістю підприємства: сучасні тенденції і перспективи розвитку / за заг. ред. Губарик О.М., Халатур С.М., – Дніпро: Друкарня «Стандарт» (ПП Бойко В.В.) 2023. – С. 235-243.*

22. Комінська Т. Г. Облік витрат за видами діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК.* – 2016. – №7. – С. 87 – 90.

23. Лашко І. Облік сільгосппродукції врожаю поточного року. *Баланс-Агро.* - 2010. - №14. - С. 24 – 27.

24. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2006 р. № 1315. – URL: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/248/37/>.

25. Методичні рекомендації з планування, обліку та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у сільському господарстві: затверджено наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001р. № 132. *Все про бухгалтерський облік.* 2010. № 77 (623). С. 1-26.

26. Міністерство аграрної політики. ННЦ "Інститут аграрної економіки" УААН. Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України Методичні рекомендації з організації обліку біологічних активів і

сільськогосподарської продукції за ринковою (справедливою) вартістю. *Облік і фінанси АПК*. - 2008. - №1. - С. 5 – 22.

27. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 41 «Сільське господарство. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_027.

28. Моссаковський В. Облік біологічних активів. *Бухгалтерський облік і аудит*. - 2009. - №4. - С. 38 – 48.

29. Моссаковський В., Кононенко Т., Кучеркова С. Облік біологічних активів. *Бухгалтерський облік і аудит*. - 2007. - №6. - С. 17 – 24.

30. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2015 р. № 73. URL: Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

31. Огійчук М.Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: *підручник*. - 4-те вид., перероб. і допов. - К.: Алерта, 2007. - 979с.

32. Огійчук М.Ф. Формування у бухгалтерському обліку доходів та витрат сільськогосподарської діяльності відповідно до вимог П(С)БО 30 «Біологічні активи». *Облік і фінанси АПК*. – 2006. - №6 – С. 24-34.

33. Olena Dobrovolska, Ralph Sonntag, Svitlana Kachula, Olha Hubaryk and Tetiana Savanchuk (2023). Financial and investment indicators for accelerating innovation development: Comparison of GII leaders and Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*, 20(4), 452-466. doi:10.21511/imfi.20(4).2023.35

34. Остапчук О.В. Удосконалення обліку поточних біологічних активів рослинництва. *Облік і фінанси АПК*. №2 - 2010 - С. 12 – 18.

35. Організаційне та методичне забезпечення виконання дипломних робіт з обліку і оподаткування: навч. посіб. / І. П. Приходько, Г. Є. Павлова, Л. М. Васільєва, О. М. Губарик, О.В. Чернецька, Т. П. Погорелова, С. В. Юрченко; за заг. ред. І. П. Приходька., О.М. Губарик – 5-те вид., виправл. – Дніпро : Біла К. О., 2022. – 265 с.

36. Остапчук О.В. Класифікація біологічних активів як об'єктів обліку сільськогосподарської діяльності. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/1763.pdf>.
37. Остапчук О.В. Місце і роль біологічних активів у господарському процесі. *Облік і фінанси АПК*. - 2009. - №1. - С. 76 – 79.
38. Остапчук О.В. Удосконалення обліку поточних біологічних активів рослинництва. *Облік і фінанси АПК*. №2 - 2010 - С. 12 - 18.
39. Пасенко Н.С., Горяєва М.С. Застосування справедливої вартості в обліку біологічних активів і сільськогосподарської продукції. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 2 (13). С. 351-358.
40. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій: в ред. Наказу М-ва фінансів України від 09.12.2011 № 1591. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>.
41. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
42. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005р. № 790. URL: <http://news.dtki.ua/ua/accounting/chart-of-account/23423>.
43. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та довгострокових біологічних активів : Наказ Міністерства аграрної політики від 21 лютого 2008 року № 73. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN39760.html.
44. Сарапіна О.А. Проблемні питання визнання та класифікації довгострокових біологічних активів. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. Серія: Економічні науки. 2013. № 3. С. 82-85.
45. Світовий О.М. Формування виробничих витрат в рослинництві, особливості їх аналізу і контролю. *Вісник степу*. – 2014. – №4. – С. 25 – 26.

46. Сірош Т.О. Оцінка вартості біологічних активів сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. - 2008. - №2. - С. 80 - 85
47. Сук Л.К., Сук П.Л. *Фінансовий облік* : [навч. посіб.] – К.: Знання, 2012. – 647 с.
48. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами [Текст]: *підручник* / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова [та ін.] ; за ред. проф. М.Ф. Огійчука. – 7-те вид., перероб. і допов., К.: Алерта. 2015. – 1042 с.
49. Хомин П.Я. Удосконалення методики калькуляції собівартості продукції в контексті критерію достовірності звітності. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. – 2015. - № 9. – С. 11-15.
50. Циган Р. М., Костюк О. С., Тимченко Є. А. Удосконалення класифікації біологічних активів з метою підвищення ефективності обліково-аналітичної роботи підприємства. *Ефективна економіка*. – 2012. – № 1. – URL: <http://economy.nauka.com.ua/index.php?operation>.
51. Яненко О. В., Черевко Л. П. Актуальність обліку біологічних активів в Україні. *Вісник ЖДТУ*. – 2012. – №1. – С.237-240.
52. Report on the observance of Standards and codes (ROSC) Accounting and Auditing. August 15, 2002. URL: <http://www.worldbank.org/ifa/rocs.ukr.pdf>.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Структура, розмір, оцінка руху ОЗ ФГ «Промінь-47», 2018-2022 рр.

Показники	2018	2019	2020	2021	2022	Відношення 2022 до 2018 у %
<i>Вихідні дані, тис. грн.</i>						
ОЗ, їх вартість на почат.року	2057	2315	2987	2158	2548	123,87
Надходження, за один рік	491	996	14,5	415	25	5,10
Вибуття, за один рік	234	324	844	25	139	59,40
ОЗ, їх вартість на кінець року	2315	2987	2158	2548	2434	105,15
Амортизація за 1 рік	171	-553	137	-134	506	296,00
ОЗ, їх знос на почат.року	572	742	189	324	191	33,4
На кінець року	742	188	324	191	696	93,8
<i>Рух ОЗ</i>						
Приріст річний (+/-), тис.грн.	258	673	-830	391	-115	-143
Коефіц.оновлення, %	21,19	33,33	0,66	16,26	0,98	20,21
Коефіц.вибуття, %	11,34	13,97	28,24	1,12	5,44	-5,9
Коефіц.простого відтворення (заміни), %	47,56	32,5	6021,44	5,81	576	528,44
Коефіц.розширеного відтворення, %	52,46	67,55	-5922	94,3	-476	-528,46
Періоди оборотів, років	12,87	-4,8	18,95	-17,7	4,96	38,54

ДОДАТОК Б

Фінансові результати діяльності ФГ «Промінь-47», тис.грн.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2018 р.
Чистий дохід від реалізації продукції	6519	6596	6471	6679	8901	136,5
Витрати операційні: - собівартість реаліз. продукції;	5803	4479	4728	5051	7031	121,2
- витрати адміністративні	535	521	1020	100	766	143,2
Прибуток/збиток валовий	717	2120	1750	1630	1871	261,0
Прибуток/збиток валовий у % до чистого доходу від реалізації продукції	11,1	32,5	26,9	24,5	21,1	10,0
Прибуток/збиток від операц. діяльності	183	1605	626	652	1106	604,0
Фінансові доходи	3421	842	992	785	1030	30,1
Фінансові витрати	702	0	17	0	0	0,0
Фінанс. результати до оподаткування	2902	2426	1590	1425	2135	75,6
Чистий прибуток (збиток)	2902	2426	1590	1425	2135	-767,0

ДОДАТОК В

Стан та оцінка ліквідності, платоспроможності і оборотності оборотних активів ФГ «Промінь-47», тис.грн.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р. у %
<i>Ліквідність</i>						
Активи високоліквідні	1395	1979	2654	1474	3776	271,0
Активи середньоліквідні	43	55	67	139	92	65,3
Активи низьколіквідні	4127	4103	4143	5529	5139	125,0
Зобов'язання найбільш строкові	182	296	256	330	346	190,1
Зобов'язання короткострокові	154	67	191	174	132	85,7
Зобов'язання довгострокові	3965	3864	0	0	0	0,0
<i>Платоспроможність</i>						
Абсолютна ліквідність	4,18	5,49	5,97	2,94	7,94	190,0
Коефіцієнт покриття проміжний	4,61	5,64	6,12	3,22	8,13	176,4
Коефіцієнт покриття – загальна ліквідність	16,96	17,02	15,52	14,25	18,93	111,7
Коефіцієнт загальної платоспроможності	1,73	2,13	19,56	18,96	22,58	1305,2
<i>Оборотність оборотних активів</i>						
Чистий дохід від реалізації продукції	6519,0	6596,0	6472,0	6679,0	8900,2	136,52
Середньорічна вартість оборот.активів	5834,0	5898,2	6498,0	6977,0	8072,0	138,36
Коефіцієнт обертання оборотних активів	1,12	1,14	1,00	1,00	1,10	98,21
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,9	0,9	1,00	1,02	0,92	102,2
Тривалість одного обороту оборотних активів, дні	323	323	364	378	327	101,23

ДОДАТОК Д
Оцінка ділової активності ФГ «Промінь-47» за 2018-2022 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
Вихідна інформація, тис. грн.						
Чистий дохід від реалізації продукції	6519,0	6596,0	6471,0	6679,0	8901,0	136,5
Операційні витрати	5803,0	4479,0	4728,0	5051,0	7031,0	121,2
Середньорічна вартість капіталу	7362,5	8083,5	8813,5	9092,5	10116,5	137,41
Середньорічна вартість необоротних активів	1529,5	2186,0	2316,5	2095,5	2047,5	133,9
Середньорічна вартість оборотних активів	1529,5	2186,0	2316,5	2095,5	2047,5	133,9
Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	4014,5	4114,0	4122,0	4835,0	5333,0	132,9
Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	134,5	97,5	60,0	101,0	114,0	84,8
Середньорічна вартість власного капіталу	2975,0	3874,0	6479,5	8619,5	9628,0	323,7
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	347,0	238,0	275,0	292,0	337,0	97,2
Показники ділової активності						
Загальний коефіцієнт обертання капіталу	0,89	0,82	0,73	0,73	0,88	99,4
Фондовіддача необоротних активів, грн.	2,98	2,85	3,09	3,26	9,63	322,9
Коефіцієнт обертання оборотних активів	4,26	3,02	2,79	3,19	4,35	102,1
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	84	119	129	113	83	98,1
Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	1,62	1,60	1,57	1,38	1,67	102,8
Тривалість 1 обороту оборотних виробничих фондів, днів	222	225	229	261	216	97,3
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	48,46	67,64	107,83	66,12	78,07	161,2
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, днів	7	5	3	5	5	62,1
Коефіцієнт обертання власного капіталу	2,19	1,70	1,00	0,77	0,92	42,2
Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	164	211	361	465	389	237
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	16,72	18,82	17,19	17,29	20,86	124,8
Тривалість одного 1 кредиторської заборгованості, днів	22	19	21	21	17	80,2

ДОДАТОК К

Запропонований Витяг з робочого плану рахунків ФГ «Промінь-47»*

№ та шифр рахунків	Назва рахунків, субрахунків та аналітичних рахунків
1	2
16	Довгострокові біологічні активи
161	Довгострокові біологічні активи рослинництва, оцінені за справедливою вартістю
<i>1611</i>	Багаторічні насадження
<i>16111</i>	Яблуневий сад
<i>1612</i>	Інші довгострокові біологічні активи рослинництва
162	Довгострокові біологічні активи рослинництва, оцінені за первісною вартістю
<i>1621</i>	Багаторічні трави на сіно
<i>1622</i>	Захисні лісосмуги
<i>1623</i>	Інші довгострокові біологічні активи рослинництва
165	Незрілі довгострокові біологічні активи, оцінені за справедливою вартістю
<i>1651</i>	Яблуневий сад
21	Поточні біологічні активи
211	Поточні біологічні активи рослинництва, оцінені за справедливою вартістю
23	Виробництво
231	<i>Рослинництво</i>
<i>23101</i>	Озима пшениця
<i>23102</i>	Озиме жито
<i>23103</i>	Яра пшениця
<i>23104</i>	Кукурудза на зерно
<i>23105</i>	Ячмінь
<i>23106</i>	Овес
<i>23107</i>	Цукрові буряки
<i>23108</i>	Соняшник
<i>23109</i>	Однорічні трави
<i>23110</i>	Багаторічні трави
27	Продукція сільськогосподарського виробництва
271	<i>Основна продукція</i>
<i>27101</i>	Зерно пшениці
<i>27102</i>	Зерно жита
<i>27103</i>	Зерно ячменю
<i>27104</i>	Зерно кукурудзи
<i>27105</i>	Зерно вівса
<i>27106</i>	Насіння соняшника
<i>27107</i>	Коренеплоди кормових культур
<i>27108</i>	Супутня продукція
272	<i>Зерновідходи пшениці</i>
<i>2721</i>	Зерновідходи жита
<i>2722</i>	Зерновідходи ячменю
<i>2723</i>	Зерновідходи кукурудзи
<i>2724</i>	Зерновідходи вівса
<i>2725</i>	Побічна продукція
273	<i>Солома</i>
<i>2731</i>	Полова
<i>2732</i>	Відходи соняшника
<i>2734</i>	Гичка

*Розроблено автором.

ДОДАТОК Л

Обмеження

Ячейка	Имя	Результ. значення	Лагранжа Множитель
\$L\$8	земельна площа	11075	0,894999981
\$L\$9	витрати на виробництво продукції рослинництва	61178,13298	0
\$L\$10	затрати праці	155353,1598	0
\$L\$11	витрати мінеральних добрив	638,4	0,0
\$L\$12	витрати органічних добрив	20000	0,179999995
\$L\$13	обмеження площі посіву пшениці	4225,352113	0
\$L\$14	обмеження площі посіву кукурудзи на зерно	495,0	0,0
\$L\$15	обмеження площі посіву ячменю	163,9	0,0
\$L\$16	обмеження по площі посіву вівса	0	0
\$L\$17	обмеження площі посіву соняшника	3000	0,005000067
\$L\$18	обмеження по площі посіву гороху	234,7442797	0
\$L\$19	обмеження площі посіву сої	500	0,335000038
\$L\$20	обмеження площі посіву ріпаку	2455,9	0,0
\$L\$22	запланована реалізація зерна	150000	0,027352112
\$L\$23	реалізація зерна кукурудзи	20000	0,023861385
\$L\$24	виконання контракту по реалізації ячменю	5000	0
\$L\$25	виконання контракту по реалізації вівса	0	0,012633291
\$L\$26	запланована реалізація насіння соняшника	98100	0
\$L\$27	виконання контракту по реалізації насіння гороху	5000,053157	0
\$L\$28	реалізація сої згідно плану на наступний рік	9050	0
\$L\$29	виконання контракту по реалізації ріпаку	87430,74048	0